

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Sanktioner trots goda intentioner

En kvantitativ studie om studenters uppfattning om politisk korrekthet och diskussionsklimatet på Socionomprogrammet vid Lunds Universitet

Ida Jarl & Nathalie Dahlström

Kandidatuppsats (SOPA63)

VT2019

Handledare: Malin Arvidson

Abstract

Authors: Ida Jarl & Nathalie Dahlström

Title: Sanctions despite good intentions: A quantitative study of students view on political correctness and the discussion climate on Study Programme for Social Work at Lund

University. [Translated title]

Supervisor: Malin Arvidson

Assessor: Håkan Jönsson

The faculty of Social Science of Lund University has experienced a change in the social debate; strong political beliefs have started to challenge scientific facts, together with a growing intolerance against theory and empirics that challenge one's view of the world. The aim of this study was therefore to examine the social work students' perception of the culture of political correctness and its eventual covariance with the discussion climate, on Study Programme for Social Work at Lund University. The method chosen for this study was a quantitative survey, dispatched online to 14 class groups on Facebook, which resulted in 239 respondents. To analyse our results, we used previous research on classroom climate and political correctness and The Spiral of Silence-theory by Elisabeth Noelle-Neumann. The theory was used to illustrate how the public opinion can affect people's willingness to speak their mind, when their opinion differentiates from the one held by the majority. The study found a clear polarization between those who believe there is a culture of political correctness and the ones who don't. The same division of groups was found when measuring how open the classroom climate was for discussions - which indicates a divided view on the two subjects. The result showed a weak, negative covariance between the culture of political correctness and an open classroom climate. Yet a vast majority of the respondents reported that the culture of political correctness inhibits discussions on one or several subjects relevant for the Social Work education - especially for those who sympathize with a right-wing party. This study has therefore attempted to highlight difficulties that can occur when discussing sensitive subjects in this latter-day, rough debating atmosphere. Especially according to the culture of political correctness that students believe social media compound.

Keywords: *Political correctness, politically correct, classroom discussions, social work, social work students.*

Förord

Vi vill först och främst tacka Lisa Wallander, som räddade oss från en total SPSS-förvirring. Vi vill även tacka Malin Arvidson som handlett oss genom uppsatsen. Slutligen vill vi tacka varandra för ett gott samarbete, där vi på alla möjliga punkter kompletterat varandras tillkortakommanden.

Innehåll

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställningar.....	8
2. Kunskapsläget	8
2.1 Artikelsökning.....	8
2.2 Tidigare forskning	8
2.2.1. Vad är politisk korrekthet?.....	8
2.2.2 Vad är kultur?.....	9
2.2.3 En kultur av politisk korrekthet.....	9
2.2.4 En kultur av politisk korrekthet på universitet.....	10
2.2.5 Klassrumsklimat och lärande	11
2.2.6 En kultur av politisk korrekthet i klassrummen	11
2.3 Relevans för vår studie.....	12
3. Teori	13
3.1 Vad innebär spiralteorin?.....	14
3.2 Kritik	15
3.3 Relevans för vår studie.....	16
4. Metod	17
4.1 Kvantitativ ansats.....	17
4.1.1 Förförståelse.....	17
4.1.2 Metodens svagheter och styrkor.....	18
4.2 Urval.....	19
4.3 Empiriskt material.....	20
4.3.1 Utformning av enkät.....	21
4.3.2 Bearbetning av material	22
4.4 Operationalisering.....	24
4.4.1 Kultur av politisk korrekthet.....	24
4.4.2 Klassrumsklimat.....	25
4.5 Metodens tillförlitlighet	25
4.5.1 Validitet	25
4.5.2 Reliabilitet	26
4.6 Etiska överväganden	27
4.7 Arbetsfördelning.....	29
5. Resultat	29
5.1 Kultur av politisk korrekthet	29
5.2. Öppet klassrumsklimat.....	30
5.3 Bakgrundsvariabler.....	31
5.3.1 Termin.....	32
5.3.2 Ålder.....	32
5.3.3 Partisympati	33
5.4 Bivariata analyser	33
5.4.1 Hypotes 1	33
5.4.2 Hypotes 2	34
5.4.3 Hypotes 3	35
5.4.4 Hypotes 4	36
5.4.5 Hypotes 5	37

5.5 Förväntade resultat	38
5.5.1 Förväntade resultat 1	38
5.5.2 Förväntade resultat 2	39
6. Analys	40
6.1 <i>Upplever studenterna att det finns en kultur av politisk korrekthet?</i>	40
6.1.1 Hypotes 1	40
6.1.2 Hypotes 2	41
6.2 <i>Samvarierar studenternas upplevelser av en kultur av politisk korrekthet med deras upplevelser av ett öppet klassrumsklimat?</i>	42
6.2.1 Hypotes 3	42
6.2.2. Förväntat resultat 1 - Kulturen av politisk korrekthet begränsar diskussioner.....	43
6.3 <i>Upplevelsen av kulturen av politisk korrekthet som ett problem utifrån termin</i>	43
6.3.1 Hypotes 4	43
6.4 <i>Vad bidrar till ett upprätthållande av kulturen av politisk korrekthet?</i>	44
6.4.1 Hypotes 5	44
6.4.2 Förväntat resultat 2 - konsekvenser av politiskt inkorrekta yttranden.....	45
7. Diskussion.....	45
Bilaga 1 - Enkäten	47
Bilaga 2 - Index.....	52
Bilaga 3 - Öppna svar	56
Referenslista.....	58

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Politisk korrekthet var termen på allas läppar under 1990-talet (Wilson, 1995:1). Det skrevs om det i artiklar, litteratur och på ledarsidor - alla med vinkeln om att radikala vänstersympatisörer influerat all högre utbildning och tystat ner sina konservativa meningsmotståndare (ibid.). Men vad är då politisk korrekthet? Sammanfattningsvis skulle man kunna beskriva det som konventioner rörande språkliga formuleringar och vilka politiska åsikter som är okej att uttrycka för att inte kränka andra. Beskrivningen av politisk korrekthet och dess eventuella konsekvenser går dock isär bland forskare (Gauthier, 1997). En del beskriver det som ett medel för att få minoritetsgrupper som skiljer sig från majoriteten - i form av exempelvis ursprung, sexuell läggning och klasstillhörighet - att både känna sig respekterade och få uttrycka sin "annanhet" (Gauthier, 1997; Sotirova, 2018). En del menar att det är vanligt, språkligt vett och etikett och inget nytt fenomen (Allan & Burrige 2006:90; Wilson 1995:91). Andra har en mer alarmerande bild av politisk korrekthet som ett hot mot yttrandefriheten, i form av de formella sanktioner och informella påtryckningar de menar fenomenet ger upphov till (Kitrosser, 2017; Poyraz, 2006; Sotirova 2018).

Oavsett beskrivning, lever begreppet vidare i samhällsdebatten nästan tre decennier efter att ha varit 1990-talets heta ämne. I media rapporteras det fortfarande om att det utgör ett stort problem inom universitetsvärlden (Kitrosser, 2017). Flera tidningsreportage mellan år 2014–2016, berör lärare som blivit uppsagda från sina tjänster för att de enligt studenterna ska ha uttryckt sig politiskt inkorrekt. Ett annat exempel är föreläsare som tvingats ställa in sina föreläsningar, på grund av kritik, protester eller burop från studenter (ibid.). Även litteratur och böcker har tagits bort i skolor på grund av att de innehållit ord eller uttryck som uppfattats som kränkande - detta i stället för att diskutera de kontroversiella ämnena och den historia som de kommer ifrån (Sotirova, 2018). Det är främst minoritetsgrupper som fått en särskild makt att definiera vad man får och inte får prata om, genom att visa att de blir kränkta av vissa ord eller begrepp (ibid.).

Poole (1998) undervisar i socialt arbete på *The University of South Carolina* och han menar att det är vanligt att fakulteter försöker få sina studenter att bli mer politiskt korrekta och följa deras ideologiska linje, oavsett vänster- eller högerideologier. Detta beskriver han, får studenter att bli mer restriktiva i att föra fram sina åsikter eller berätta hur de tänker (ibid.). Noelle-Neumanns (1974; 1993) teori tystnadsspiralen handlar just om att rädslan för att

uttrycka “fel” åsikter och på så sätt riskera social exkludering, vilket gör att individer endast uttrycker de åsikter som de vet är allmänt accepterade. Kitrosser (2017) skriver vidare att klassrumsdiskussioner runtom på universitet skulle må bra av att få lite mer riktlinjer, som mer konkreta diskussionsfrågor. När frågorna är för vaga fastnar studenterna i att fundera över vad som är politiskt korrekt och inte att säga i den frågan, vilket gör att de blir mer återhållsamma (ibid.). Värdet av klassrumsdiskussioner uppmärksammas i studien *Citizenship and Education in Twenty-Eight Countries. Civic Knowledge and Engagement at Age Fourteen*. Utifrån en världsomfattande studie kunde Torney-Putra et al. (2001) se att ett öppet klassrumsklimat där studenterna får utrymme att uttrycka sina åsikter, är en förutsättning för deras läroprocess.

Under socionomutbildningen på Lunds universitet betonas värdet av att använda “rätt” ordval och begrepp i både skrift och tal, på ett sätt som kan liknas vid politisk korrekthet. Studenterna uppmanas exempelvis att byta ut ord som “klient” och “handikapp” mot “brukare” och “funktionsvariation”. Då socionomer är en av yrkesgrupperna som arbetar nära människor som är kategoriserade och/eller tillhör minoritetsgrupper, kan man å ena sidan anse det viktigt att de använder sig av ett icke-exkluderande språkbruk. Å andra sidan kan för mycket fokus gå till att väga ord mot varandra och göra att diskussionerna blir lidande.

I *Samhällsvetenskapliga fakultetens verksamhetsplan och resursfördelning* (Lunds universitet, 2019) kan man läsa att universitetet ser att samhälls- och debattklimatet blivit allt mer polariserat och att det skett en förskjutning från vetenskaplig argumentation till politisk propaganda. Det står även att “Fakulteten noterar allt ifrån en växande intolerans mot empiri och teori som utmanar den egna föreställningen, både i undervisning och samverkan...” (ibid.). Socionomutbildningen berör några av de känsligaste ämnena och några av de mest utsatta grupperna. Samtidigt är diskussioner viktiga för läroprocessen. Därför är det av högsta relevans att undersöka om studenter upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socionomprogrammet i Lund - och om det i så fall samvarierar med upplevelsen hur öppet klassrumsklimatet är för diskussioner.

1.2 Syfte

Syftet med den här studien är att kartlägga om det finns en kultur av politisk korrekthet på Socionomprogrammet i Lund och i så fall hur studenterna upplever att kulturen upprätthålls, samt undersöka huruvida denna kultur samvarierar med klassrumsklimatet.

1.3 Frågeställningar

1. Upplever studenterna att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socialhögskolan?
2. Finns det någon samvariation mellan studenternas upplevelser av en kultur av politisk korrekthet och deras upplevelser av ett öppet klassrumsklimat?
3. Varierar upplevelsen av huruvida kulturen av politisk korrekthet utgör ett problem, beroende på studenternas politiska värderingar eller hur länge de studerat?
4. Vem eller vad anser studenterna bidrar till ett upprätthållande av kulturen av politisk korrekthet?

2. Kunskapsläget

2.1 Artikelsökning

Tidigare forskning har legat till grund för våra hypoteser samt formuleringen av de frågor som ställs i enkäten. Vi har använt oss av sökmotorerna LUBsearch, LUBcat och Google Scholar med sökord som: *political correctness*, *politically correct*, *classroom discussions*, *free speech*, *universities*, *social work students* och *classroom discourse* - enskilt och i kombination med varandra. Vi har även använt oss av de svenska översättningarna av sökorden och artiklarnas vidare referenser. Efter mer inläsning på ämnet upptäckte vi nyckelord som: *moral courage*, *inclusive classroom*, *interpersonal relations*, *public speaking*, *transparency*, *social advocacy* och använde oss vidare av dem. Alla artiklarna är kvalitetsgranskade; *peer reviewed*.

2.2 Tidigare forskning

2.2.1. Vad är politisk korrekthet?

Uppsatsens mest centrala begrepp är politisk korrekthet. Enligt Cambridge Dictionary (2019) betyder politisk korrekthet "The act of avoiding language and actions that could be offensive to others, especially those relating to sex and race". I svenska uppslagsverk finns inte politisk korrekthet med, vilket kan bero på att det är ett teoretiskt begrepp.

2.2.2 Vad är kultur?

Kultur är centralt i vår uppsats då vi undersöker om studenterna upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socialhögskolan. Antropologen Geertz (1973:16f) menar att kultur visas genom mänskliga handlingar och finns i det mesta; exempelvis böcker, artiklar, föreläsningar och filmer. Det beskrivs enligt honom bäst som ett symboliskt system som vilar på relationer mellan några specifika enheter, som tillsammans skapar en sammanhängande helhet centrerad kring systemets kärnsymboler. Denna helhet vilar på en underliggande struktur eller ideologisk grund (ibid.). Lite enklare förklarar han det som kultur som mönster som uttrycks och fortsätter uttryckas genom symboler mellan människor och därmed återskapas (Geertz, 1973:89). Dessa symboler bidrar till att upprätthålla ens världsbild eller utmana densamma (ibid.).

2.2.3 En kultur av politisk korrekthet

Politisk korrekthet har fått en negativ klang genom åren och precis som problemformuleringen berörde, går meningarna isär gällande vilken inverkan fenomenet har på människor. En kort historisk beskrivning kan hjälpa att få en klarare bild av dess problematiska image.

Begreppet uppmärksammades då det användes självironiskt av medlemmar i "New Left"-rörelsen i västvärlden under 1960- och 1970-talet för att skämta om när den ideologiska övertygelsen gått för långt och gjort dem trångsynta. Detta nappade konservativa på och började använda det som ett skällsord mot vänsterpolitikens förehavanden - som ideologisk frasering (Allan & Burridge, 2006:90ff). Nästan två årtionden senare hade politisk korrekthet blossat upp som 90-talets stora modeord (Wilson, 1995:1). Det var då fortfarande motståndarna till politisk korrekthet som hördes mest i debatten kring det omdiskuterade fenomenet. Wilson (1995:1ff) menar att högersympatisörer skapade en myt om att vänsterradikala korrumpat all högre utbildning och tystat sina meningsmotståndare. Med hjälp av myten kunde de använda den allmänna diskursen kring politisk korrekthet som ett retoriskt medel - för att slippa debattera om känsliga ämnen som ras, kön och klass (ibid.).

Kitrosser (2017) har studerat över hundra tidningsdebatter, gällande politisk korrekthet och dess eventuella inverkan på det fria talet på olika universitet runt om i USA; både under tidsspannet 1989 – 1995, då politisk korrekthet blev ett etablerat begrepp inom universitetsvärlden, samt tidsspannet 2014 – 2016 då fenomenet återigen blossade upp inom

akademien. Kitrosser (2017) är enig med Wilson (1995) och Allan & Burrige (2006) om att politisk korrekthet och dess synonymer i princip alltid användes i negativ mening under tidigare år. Dessutom var både förespråkare och motståndare till politisk korrekthet förr överens om att språkrestriktioner bara bör användas i extrema fall, till exempel när någon uttrycker riktade rasistiska trakasserier (Kitrosser, 2017). Från att skepsisen mot politisk korrekthet och motståndare till fenomenet hörts mest, skildras en annan bild i de senare artiklarna. Under åren 2014 – 2016 beskriver tidningsdebatter i stället ett tuffare klimat på universitet där lärare och föreläsare försätts med munkavle när de uttrycker sig politiskt inkorrekt (ibid.) - och det verkar som studenterna numera är de som går längst fram och dikterar villkoren.

2.2.4 En kultur av politisk korrekthet på universitet

Wilson (1995) uttrycker en stor oro kring att debatter tystas på det sättet som de gör - särskilt på universitet, som bör vara en plats med högt i tak. Poyraz (2006) menar att om yttrandefriheten skulle vara hotad, är det den värsta förolämpningen ett universitet kan få. Alla ska ha lika rätt att uttrycka sin åsikt - detta för att utmana och ifrågasätta varandra med syftet att komma så nära sanningen som möjligt. Universitet är de institutioner av alla som har mest skyldighet att bevara det kritiska och reflekterande lärandet, då det är de som vårdar den sårbara rätten till fritt tänkande och tyckande (ibid.). Om de politiskt inkorrekta påståendena och åsikterna bara tystas ner och inte får ta plats på universiteten, finns det inte möjlighet att diskutera, och även motbevisa, dem.

Idag kan åsikter klassas som direkt oviktiga om de bedöms vara politiskt inkorrekta (Sotirova, 2018). Det är en verklighet som skiljer sig från den Wilson (1995) presenterar, då det förr i stället handlade om vilka politiska åsikter som ansågs vara rätt och inte. Förr var politisk korrekthet väldigt förknippat med vänsterpolitik, de senaste åren har begreppet fortfarande en politisk koppling - men har kommit att handla minst lika mycket om normer kring vad man får lov att uttrycka och vilka ord man bör använda när man uttrycker det. Man kan säga att fenomenet har flyttats från en politisk makronivå, till en mikronivå. Strävan att inte kränka någon genom sina åsikter och sitt språk har hamnat i fokus, vilket har skapat en ny oro och en ny försiktighet - inte minst inom akademien.

2.2.5 Klassrumsklimat och lärande

Från 1970-talet och fram har forskare börjat intressera sig mer för vad som händer innanför skolväggarna, för att se vilka faktorer som kan påverka elevernas resultat. Den främsta faktorn som de intresserat sig för är *skolklimatet* (Van Houtte, 2005). Homana et al. (2005) beskriver skolklimat som:

School climate refers to the impressions, beliefs, and expectations held by members of the school community about their school as a learning environment, their associated behavior, and the symbols and institutions that represent the patterned expressions of the behavior.

I ICCSs rapport har forskarna identifierat öppna skol- och klassrumsklimat som två nyckelfaktorer till lärande (Schultz et al. 2010). Ett öppet klassrumsklimat är ett klimat där demokratiska och liberala värderingar främjas och definieras av hur studenter samarbetar i utbildningssyften. Ett öppet klassrumsklimat innebär även rättvisa bedömningsmetoder samt ett gott socialt stöd bland elever och lärare (ibid.). Slutligen kan också graden av öppenhet i klassrumsdiskussioner, påvisa hur öppet ett klassrumsklimat är (Schultz et al. 2010). Lee H. Ehman (1980) beskriver det öppna klassrumsklimatet på ett liknande sätt, men fokuserar mer på diskussionsaspekten. I sin studie mäter hon hur öppet ett klassrumsklimat är genom att undersöka hur mycket man diskuterar omstridda frågor - som politik och regeringsstyrelse. Om sådana frågor diskuteras, tittar hon på om läraren redovisar ämnet från olika perspektiv och öppnar upp för diskussion mellan olika ståndpunkter. Slutligen studerar hon också om klimatet är tillräckligt tillåtande, för att studenterna ska kunna diskutera olika åsikter i frågorna (ibid.).

Ett öppet klassrumsklimat bidrar till mycket gott; ett ökat politiskt intresse, social integration och ökad tillit till andra studenter och lärare (Ehman, 1980). Även ökad förståelse för socialt utanförskap och olika politiska åsikter (Allivernini & Manganelli, 2011). Ett demokratiskt klassrumslandskap, där olika åsikter respekteras och alla får komma till tals, har också visat sig vara positivt korrelerat med att unga i högre grad lär sig demokratiska principer (ibid.).

2.2.6 En kultur av politisk korrekthet i klassrummen

Tidigare forskning visar att den politiska korrektheten inte bara har haft effekt på universiteten i stort, utan att fenomenet även har tagit sig in i klassrummen. Robbins (2016), redaktör på tidskriften *Journal of Social Work Education*, är en av många som reflekterar över

riskerna med den politiska korrektheten. Vissa studenter vill till exempel att det ska sättas *triggervarningar* på bl.a. kurslitteratur, läroplaner och föreläsningar som kan framkalla någon form av negativ reaktion. Det blir högst problematiskt för socionomstudenter, då många av ämnena som berörs under deras utbildning i så fall bör märkas med triggervarningar. Robbins tar upp exempel på föreläsningar i socialt arbete som ansetts innehålla för känsliga ämnen (abort och hur man förebygger sexuellt våld), för att studenterna skulle behöva exponeras för dem. Den politiska korrektheten har också skapat en kultur i klassrummen, där studenter måste väga sina ord väl för att inte riskera att tillskrivas en rad otrevliga egenskaper (ibid.). Robbins (2016) vill understryka att problemet inte är att det i klassrumsdiskussioner krävs ett respektfullt språk - utan hur lite som krävs för att språket ska anses vara kränkande. Boys, Walsh och Khaja (2018) menar också att det är viktigt att det som sägs i klassrummet blir konfidentiellt - detta då många är oroliga för att det skvallras om vad som sagts i klassrummet tidigare. Både Oliver et al. (2017), och Boys, Walsh och Khajas (2018) beskriver att det som studenter anser bidrar till att de skulle våga delta i diskussioner, är ett tryggt klassrumsklimat, stöttande klasskamrater och en hjälpande lärare.

2.3 Relevans för vår studie

Slutligen vill vi sammanfatta de delarna av kunskapsläget, som har varit av störst relevans för vår undersökning. Det har visat sig att en kultur av politisk korrekthet har fått en stark ställning inom universitetsvärlden. För att förhindra att någon blir kränkt, har språkanvändningen, vilka åsikter som får yttras och vilka ämnen som får lov att diskuteras begränsats på universiteten. Kulturen av politisk korrekthet har skapat ett klimat där studenter och anställda måste väga sina ord väl, innan de uttalar sig om något. De som forskat kring kulturen av politisk korrekthet, har sett en fara i att den begränsar yttrandefriheten på universiteten - främst då den akademiska världen ska vara en plats där man ska kunna utmana och diskutera alla åsikter och tankar. Andra forskare har dessutom sett att lärande går hand i hand med ett öppet klassrumsklimat, där studenter känner sig trygga att diskutera och pröva alla möjliga sorters tankar. Akademin bör vara en plats som främjar en mångfald av idéer, tankar och åsikter. Därför är vi intresserade av att undersöka hur det ser ut på Socialhögskolan i Lund. Utifrån tidigare forskning har vi bildat fem hypoteser som vi kommer att pröva med hjälp av bivariata analyser, samt två förväntade resultat som testas genom univariata analyser.

Hypotes 1: *De studenter som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socionomprogrammet, uppfattar också utbildningen som vänstervriden.*

Hypotes 2: *En större andel av studenter som sympatiserar med ett högerparti, anser att kulturen av politisk korrekthet utgör ett problem i hög utsträckning, till skillnad från vänstersympatisörer.*

Hypotes 3: *Det finns ett samband mellan studenternas upplevelser av kulturen av politisk korrekthet och deras upplevelser av ett stängt diskussionsklimat på Socionomprogrammet i Lund.*

Hypotes 4: *Ju längre in i utbildningen man är, desto mindre benägen är man att hålla med om att kulturen av politisk korrekthet utgör ett problem på Socionomprogrammet.*

Hypotes 5: *De studenter som anser att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socialhögskolan, anser att det främst är Socialhögskolan som institution som upprätthåller den.*

Förväntade resultat:

1. *Vi tror att studenter anser att kulturen av politisk korrekthet hindrar diskussioner av vissa ämnen, och att migration och etnicitet är de ämnen där kulturen bidrar till mest hinder.*
2. *Vi tror att studenter som är oroliga för att uttrycka sig politiskt inkorrekt, är oroliga för att de sociala relationerna med klasskamraterna ska påverkas.*

3. Teori

I den här studien har vi valt att bygga våra hypoteser främst med hjälp av tidigare forskning. Dock upptäckte vi snabbt att den tidigare forskningen som vi använde oss av, inte var tillräcklig för att kunna grunda våra hypoteser eller för att kunna tolka vårt material. Därför valde vi att använda oss av Elisabeth Noelle-Neumanns (1993) teori *tystnadsspiralen* som teoretisk utgångspunkt. I den här studien fungerar teorin som ett komplement till tidigare

forskning, och vi vill med hjälp av den klargöra våra hypoteser. Nedan kommer vi att beskriva kontentan av teorin och det som har varit av mest relevans för vår studie.

3.1 Vad innebär spiralteorin?

För att göra det så konkret som möjligt, kan man sammanfatta teorins innebörd med ett påstående: Ju mer min åsikt skiljer sig från det jag tror är gruppens åsikt, desto mindre chans är det att jag vågar uttrycka den. Förvisso är sammanfattningen väldigt förenklad, men den ger oss en inblick i kärnan av teorin om tystnadsspiralen (Noelle-Neumann, 1993). I sin bok beskriver Noelle-Neumann (1993:1ff) första gången hon förstod att det behövdes byggas en teori som kunde förklara den allmänna åsiktens stora påverkan på om individer vågar uttrycka sina åsikter eller ej. Det var valdagen den 19 september 1965, då tyskarna befann sig i total chock. Alla opinionsundersökningar inför valet hade visat att det var jämnt mellan de två största partierna; Socialdemokraterna och Kristdemokraterna. När valresultatet var sammanställt, visade det sig dock att Kristdemokraterna hade fått hela 49,5% av rösterna och Socialdemokraterna endast 38,5% (ibid.). Hur kunde distinktionen vara så stor mellan vilket parti folket sa att de skulle rösta på och vilket parti de till slut faktiskt röstade på? Nästan 55 år senare, kan vi med hjälp av teorin om tystnadsspiralen förstå och förklara fenomenet.

Noelle-Neumann (1993:2ff) förklarar att det som hände under valet i Tyskland varken handlade om fusk eller felmätningar i opinionsundersökningarna. Det handlade helt enkelt om den allmänna åsiktens påverkan på väljarna. Parallellt med opinionsundersökningarna hade reportrar och journalister frågat folk vilket parti de trodde skulle vinna valet. Till en början var det lika många som förutspådde en vinst för Socialdemokraterna som för Kristdemokraterna - men månaderna innan valet hände någonting. Allt fler började tro att Kristdemokraterna skulle vinna och media fylldes med människors övertygelser om partiets försprång och dominans. Dock sågs inte spekulationerna som något reellt hot för motståndarsidan, då opinionsmätningarna fortfarande visade att folket tänkte hålla fast vid sitt planerade partival. Ändå hände någonting dagarna innan valet. Det som från början var människors spekulationer, hade oundvikligen blivit till en allmän åsikt och i sista minuten beslutade sig väljarna för att rösta på det parti som nu påstods vara i majoritet (ibid.). I undersökningar som genomförts efter att ett valresultat har släppts, hävdar fler människor att de har röstat på det vinnande partiet, än vad statistiken visar är möjligt (Noelle-Neumann, 1993:30). Viljan att tillhöra den stora massan så stark att individer väljer att rösta för de

åsikter som verkar falla majoriteten av massan i smaken, även när rösten är totalt anonym (Yun & Park, 2011).

I Noelle-Neumanns beskrivning av hur den allmänna åsiktens lyckades influera de tyska väljarna så starkt, kan man urskilja en viktig beståndsdel: media. I teorin om tystnadsspiralen sägs media vara en av de huvudkomponenterna som bidrar till tystnadsspiralen mest (Severin & Tankard, 2014:272f). Detta sker genom att media skapar en bild av vilka tankesätt som är dominanta, vilka åsikter som växer sig starkare bland befolkningen och vad som inte längre är accepterat att uttrycka (ibid.). Idag innefattar media även sociala medier, vilket gör mediaaspekten ännu mer intressant (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). En annan stor del av spiralteorin bygger på antagandet att individer - i rädsla för att bli socialt exkluderade - ständigt kommer kontrollera hur åsiktsklimatet ser ut i den miljön de befinner sig i (Hayes, Matthes, & Eveland, 2013; Noelle-Neumann, 1993:6f). Genom att hålla koll på sin omgivning och hur klimatet ser ut, kan de bedöma hur deras politiska åsikter är i relation till majoritetens (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). Skulle deras åsikter skilja sig markant från majoriteten av gruppens, kommer de av rädsla för social exkludering avstå från att yttra sin verkliga åsikt. De åsikterna som verkar vara i majoritet och accepterade av gruppen kommer få utrymme att lyftas och de åsikter som verkar vara i minoritet kommer att tystas (ibid.); på så sätt blir det en tystnadsspiral (Noelle-Neumann, 1993). Värt att notera är att det inte handlar om att individer har ett behov att ta reda på vilken åsikt som är i majoritet, utan vilken som verkar vara den mest accepterade.

Noelle-Neumann (1993) har i presentationen av sin teori betonat att tystnadsspiralen bara kan uppstå vid diskussioner om frågor som innehåller starka moraliska komponenter - med andra ord: när ett ämne är kontroversiellt och känslomässigt laddat. Det är endast när individers åsikter innehåller moraliska ställningstaganden, som de riskerar att få dem tystade (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). Med andra ord riskerar enskilda människor att isolera sig från den moraliskt korrekta majoriteten när deras synpunkter på moraliska problem är avvikande. När teorin har prövats har många använt sig av frågor som berör till exempel abort eller attityder till invandring, just för att de ämnena anses vara känslomässigt laddade (ibid.).

3.2 Kritik

I de meta-analyser som gjorts av teorin, har man kunnat se ett statistiskt signifikant samband mellan individers uppfattningar av den allmänna åsikten och deras benägenhet att uttrycka

sina åsikter (Hayes, Matthes, & Eveland, 2013; Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). Trots det har analyserna och prövningarna av teorin gjort forskarna uppmärksamma på en del brister. Till att börja med har forskare kritiserat teorin för att vara för diffus i begrepp som "majoriteten" eller "massan" (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). I sin teori pratar Noelle-Neumann mest om majoriteten i form av nationen eller det stora kulturella sammanhanget. Dock visar forskning att tystnadsspiralen har en starkare effekt på individer när de är i diskussion med människor de känner än när de är i diskussion med främlingar. I samtal med människor de känner, är individer inte bara mer restriktiva med vilka åsikter de framför, utan de påverkas också i större utsträckning av ståndpunkterna som de andra framför (ibid.). Den här kritiken påverkar inte nödvändigtvis vår studie negativt, då vi valt att studera hur personer uttrycker sig och hur diskussionsklimatet ser ut i ett slutet sammanhang.

En annan kritik handlar om att teorin bygger på kunskap om hur respondenterna tror att de hade uttryckt respektive inte uttryckt sig i hypotetiska diskussioner (Preiss et al. 2006:421). Hur folk tror att de kommer agera och hur de faktiskt agerar i situationer stämmer inte alltid överens (ibid.). Istället för att låta respondenterna reflektera över hypotetiska fall, valde vi därför att ställa enkätfrågor om deras faktiska erfarenheter och hur de upplevde klassrumsklimatet där och då. Forskare har också ifrågasatt det faktum att man i prövningen av teorin ber folk att själva reflektera över om social exkludering är en anledning till att de inte skulle våga yttra en åsikt (Preiss et al. 2006:423f). Även om människor avstår från att göra något, i rädsla för social exkludering - är de kanske inte medvetna om att det är anledningen till det (ibid.). Att inte bli utstött från flocken kan ses som en väldigt grundläggande mänsklig strävan (Noelle-Neumann, 1993:97). Alltså antar forskare att rädslan för social exkludering nästan alltid är en bidragande faktor till att individer reglerar sitt beteende (Preiss et al. 2006:424). Därför hade det varit minst lika intressant att studera vilka fler faktorer det kan finnas som får igång tystnadsspiralen (ibid.).

3.3 Relevans för vår studie

Genom att sammanfatta teorin om tystnadsspiralen, vill vi visa hur applicerbar den är på vår studie. Tystnadsspiralen är ingen unik teori, utan behandlar liknande fenomen som kan kopplas till begrepp som kognitiv dissonans, gruppsyck och gruppmentalitet (se t.ex. Festinger, 1957; Le Bon, 1912). Dock kan tystnadsspiralen användas för att förstå effekterna av de fenomen vi vill studera. Noelle-Neumann beskriver att det inom en kultur eller viss kontext, bildas normer för vad som är acceptabelt att uttrycka och hur det bör uttryckas

(Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). De åsikter som avviker från den allmänna uppfattningen, kommer att utpekas som onormala (ibid.). I rädsla för social exkludering eller andra sanktioner från gruppen, kommer individen endast våga yttra det som är i linje med den allmänna åsikten (Hayes, Matthes, & Eveland, 2013). De värderingar som verkar delas av majoriteten får höras och de som verkar tillhöra minoriteten tystas. Detta har visat sig ha en direkt påverkan på hur åsiktsklimatet formas (ibid.). Med hjälp av tidigare forskning har vi kunnat se likheter mellan teorin om tystnadsspiralen och politisk korrekthet som fenomen. Vi har också intresserat oss för klassrumsklimatet på Socionomprogrammet och huruvida det är öppet för oliktankande och diskussioner. Tystnadsspiralen är en passande teoretisk utgångspunkt både vid forskning av politisk korrekthet som kultur, samt vid studiet av samvariationen mellan politisk korrekthet och klassrumsklimatet.

4. Metod

4.1 Kvantitativ ansats

Vi valde att bygga studien med hjälp av en kvantitativ metod och en deduktiv ansats. I en deduktiv metod styr teori och hypoteser datainsamlingen till skillnad från i en induktiv sådan (Bryman 2018:47). I en kvantitativ metod prövar man oftast teorier enligt en deduktiv strategi (ibid.). Eftersom vårt intresse låg i att utifrån teori och hypoteser kartlägga och förklara fenomen, samt studera samband, blev en kvantitativ metod utifrån en deduktiv strategi ett självklart val för oss.

4.1.1 Förförståelse

Båda författarna har egna erfarenheter av politisk korrekthet; både via medier, från vardagen och tiden som studenter på Socionomprogrammet. Vi har på senare tid blivit varse om det hårda debattklimatet som växt fram; där offentliga personer, lärare och även studenter hängs ut för att ha uttryckt sig politiskt inkorrekt. Polariseringen är ett faktum, när den ena parten känner sig missförstådd och den andra kränkt. Författarna anser också precis som Samhällsvetenskapliga fakulteten att det i diskussioner ofta läggs mer tonvikt på vilka politiska åsikter som anses korrekt, snarare än fakta. Det var dels detta som förde oss fram till uppsatsämnet.

Förförståelsen är sedermera en relativt negativ bild av politisk korrekthet i förhållande till diskussioner, vilket gjort att det inte alltid varit lätt att lyfta fram dess positiva sidor - som att

det kan skapa trygghet eller främja minoriteter. Här har handledaren varit till stor hjälp att reflektera över mångsidigheten och komplexiteten i kulturen av politisk korrekthet.

4.1.2 Metodens svagheter och styrkor

Det finns ett stort intresse i att mäta sociala fenomen inom samhällsvetenskaplig forskning - även när de är abstrakta (Barmark och Djurfeldt, 2015:48). Hur ska vi veta omfattningen av ett samhälleligt problem om vi inte mäter det? Om vi inte kvantifierar samhällsvetenskaplig forskning, kan vi inte studera samband, orsak och verkan, jämföra eller kartlägga (Bryman, 2011). Vårt intresse låg i att kartlägga fenomenet samt undersöka en eventuell samvariation mellan den och en annan variabel - vilket är den kvantitativa metodens starka sidor (Bryman, 2018:215). Med en kvalitativ metod hade vi aldrig kunnat uppnå det vi ämnade att uppnå med undersökningen (Bryman, 2011:371). Med en tvärsnittsdesign kan vi studera relationen mellan våra olika variabler (Bryman, 2011:64). Dock kan vi inte uttala oss om vilken variabel som påverkar vilken, då all data samlats in på en och samma gång (Barmark & Djurfeldt, 2015:42).

Det finns dock en viss kritik mot att studera samhället och sociala institutioner med en metod som härstammar från en naturvetenskaplig modell; d.v.s. kvantitativ metod (Bryman, 2011:171). Kritiken grundar sig i att man i kvantitativ forskning ignorerar eller inte tar hänsyn till att människor tolkar den värld de lever i, till skillnad från "naturliga" fenomen som atomer och molekyler. Dessutom ändrar sig betydelsen av sociala fenomen över tid (Barmark & Djurfeldt, 2015:45f). En positiv aspekt med att välja kvalitativ metod hade varit att vi hade kunnat ta med en större aspekt av att de sociala fenomenen är föränderliga (Bryman, 2011:171). Precis som vi gått igenom har politisk korrekthet exempelvis haft olika konnotationer genom historien och beroende på vem som definierar fenomenet. Med grund i det hade det säkert varit lättare att fånga begreppets alla olika innebörder och tolkningar genom en kvalitativ metod.

Dock finns det vissa likheter mellan de olika definitionerna av begreppet, som vi i tidigare forskning visade att forskare kan enas kring. Det här innebär att ett visst mått av *intersubjektiv enighet* finns, vad gäller studiens mest svårdefinierade begrepp *politisk korrekthet* (Barmark & Djurfeldt, 2015:48). Det finns ingen total enighet kring beskrivningen av begreppet, men en i forskning erkänd avgränsning. Genom att vara transparenta i vår uppsats och med våra mätinstrument - exempelvis genom en tydlig presentation av hur vi definierat och

operationaliserat *kultur av politisk korrekthet* - kan en högre grad av *intersubjektiv acceptans* uppnås (Barmark & Djurfeldt, 2015:48). En *intersubjektiv acceptans* innebär att de fenomen och begrepp som vi vetenskapligt vill mäta, håller måttet. Alltså kan man vid uppnådd intersubjektiv acceptans, lättare argumentera för valet av kvantitativ metod (ibid.).

4.2 Urval

Bryman (2011:179) beskriver population som alla de enheter som man planerar att göra sitt urval ifrån; alltså kommer alla socionomstudenter, från varje termin, bli vår population. Utifrån populationen hade vi som mål att göra en typ av sannolikhetsurval, kallat obundet slumpmässigt urval (Bryman, 2011:183). Den urvalsmetoden innebär att varje, i detta fall, student har samma möjlighet att komma med i urvalet (ibid.). Det låg i vårt intresse att med denna studie kunna generalisera forskningsresultatet för Socionomprogrammet på Lunds universitet, vilket gjorde urvalsmetoden till den mest passande (Bryman, 2011:181).

Genom att studera en del av populationen ville vi dra slutsatser till hela populationen – vilket kallas för statistisk inferens (Edling & Hedström, 2003:39). För att statistisk inferens ska kunna tillämpas på forskningen, finns det dock några krav (ibid.). Eftersom vi som forskare i denna studien själva har samlat in vårt resultat, har det varit viktigt att vi reflekterat över hur vi gått tillväga med urvalet och kritiskt granska hur pass representativt det är för hela populationen (Edling & Hedström, 2003:40). Frågan vi var tvungna att ställa oss var: innebär delningen av enkäten i Facebook-grupper att man ger alla studenter samma möjlighet att komma med i urvalet? Då alla studenter inte har ett Facebook-konto blev svaret nej, vilket försvårade våra chanser att använda oss av ett slumpmässigt urval.

Vi har istället använt oss av en typ av icke-sannolikhetsurval kallat bekvämlighetsurval (Bryman, 2011:194). Våra respondenter består helt enkelt av personer som funnits tillgängliga för oss (ibid.). Vi vet att alla i populationen inte har haft lika stor chans att komma med i urvalet, vilket är grundläggande för att kunna göra inferentiell statistik av resultatet (Bryman, 2011:183; Edling & Hedström, 2003:39). Vår primära plan var att kunna generalisera resultatet till hela populationen - vilket inte längre är möjligt (Bryman, 2011:194). Med ett bekvämlighetsurval är det inte möjligt att veta för vilken population vårt stickprov är representativt för (ibid.). Med ett icke-sannolikhetsurval är dessutom frågan om bortfallet är av mindre vikt än vid sannolikhetsurval - då bortfallet vid den förstnämnda typen av urval

varken kommer minska eller öka chansen för generaliserbarhet (Bryman, 2011:232). Med hjälp av universitetets studieadministrativa system har vi ändå kunnat få grepp om vårt externa bortfall, då vi fått information om namnen på de 965 studenter som är registrerade på Socionomprogrammet just nu. 71 av studenter är inte medlemmar i någon av grupperna. Vi kan därmed anta att det är 894 socionomstudenter som har haft tillgång till vår webbenkät och att vårt urval således består av 894 personer. Vi kan räkna ut svarsfrekvensen och bortfallet på vår enkät genom att kolla på den andelen av urvalet som faktiskt svarat på vår enkät, respektive den andelen som inte har gjort det (Bryman, 2011:192). Vi fick totalt in 239 svar på vår enkät. Med hjälp av de siffrorna kan vi anta att vi har en svarsfrekvens på ungefär 27 procent och ett externt bortfall på 73 procent. Vi kan också se att vi har fått svar från ungefär 25 procent av hela populationen.

4.3 Empiriskt material

Vår primära plan var att distribuera enkäterna i pappersform i slutet av föreläsningar och på så sätt få tillgång till de flesta av socionomstudenterna. Både det interna och externa bortfallet blir mindre med enkäter i pappersform i jämförelse med internetenkäter (Enkätfabriken, u.å 29). Om vi delat ut pappersenkäter hade vi också fått en chans att presentera oss och syftet med studien i person, och svara direkt på eventuella frågor som de haft. Trots det ansåg vi att det bästa för vår studie var att distribuera enkäten via internet, genom att länka den i respektive klassgrupp på Facebook.

Med webbenkäten kunde vi istället förebygga risken för ett stort bortfall genom att lägga ner tid på designen och utformningen av enkäten, samt presentationen av den (Enkätfabriken u.å, 29). Vi kunde dessutom exportera materialet direkt till SPSS från SUNET där vi utformade enkäten och samlade empirin. I enkäten ber vi respondenterna att bland annat reflektera kring sina klasskamrater, skolmiljön och om möjligt dela med sig av egna erfarenheter. Ur etisk synpunkt ansåg vi att det därför var bättre att ge dem möjlighet att svara i enskildhet, när de inte befann sig i just den miljö vi frågar om. Vi ville också garantera respondenterna total anonymitet, vilket skulle bli svårt om de fyllde i enkäterna tätt intill varandra i en föreläsningssal. Att distribuera enkäten via internet, var alltså för oss det mest tidseffektiva och bästa alternativet.

4.3.1 Utformning av enkät

Vid utformningen av enkäten var vårt huvudfokus att hålla den så koncist som möjligt, för att minska risken för interna och externa bortfall (Barmark & Djurfeldt, 2015:67). Enkäten bestod av 18 frågor, där endast den sista var en öppen fråga som inte var obligatorisk att svara på. Den öppna frågan används för att förstå resultaten och för att kunna föra en fördjupad diskussion kring dem i analysen. I tidigare forskning kring ämnet tittade vi på en del kvalitativa studier, för att hitta teman i vad respondenter tidigare upplevt varit av vikt att prata om. Med hjälp av de svaren och tidigare kvantitativa studier som operationaliserat samma begrepp, byggde vi sedan våra slutna frågor och svarsalternativ. Vi inspirerades även av Noelle-Neumanns (1974; 1993) teori om tystnadsspiralen, när vi formulerade våra frågor. Att vi endast använde oss av en öppen fråga i slutet, var för att öppna frågor kan göra att respondenter inte orkar eller vill fullfölja enkäten, då dessa frågor kräver mer av dem (Bryman, 2011:244).

I början av enkäten har vi ställt tre bakgrundsfrågor rörande ålder, termin de studerar samt vad, och om, de röstade i förra valet. Fler bakgrundsfrågor skulle vara fördelaktigt för att se om andra variabler samvarierar med vår beroende variabel, exempelvis som kön, var man är född, etnisk bakgrund och samhällsklass. Vi valde dock att ha färre bakgrundsvariabler, i syfte att anonymisera respondenterna i den mån som gick. Detta med grund i att vi som forskare är en del av populationen, samt då det är ett känsligt och kontroversiellt ämne vi undersöker. En kritik till bakgrundsvariabeln politisk tillhörighet är att den är tätt sammanflätad med politisk korrekthet, då detta historiskt sett är ett fenomen som härstammar från vänsterpolitik. Detta gör att bakgrundsvariabeln inte är helt skild från vår redan oberoende variabel.

Ejlertssons (2005) bok *Enkätmetodik i praktiken* gav bra tips om bland annat vilken information som bör lämnas till respondenterna, hur man minskar bortfallet och hur man formulerar frågor på ett bra sätt (ibid.). Både Ejlertsson (2005:56f) och Bryman (2011:252f) betonar att man vid enkätkonstruktion bör undvika att använda ledande frågor. Om man använder sig av frågor av Likert-typ kan dock påståendena vara värderande - då respondenterna har valmöjligheten att helt ta avstånd från det vi påstår (Ejlertsson, 2005:57). En risk med Likert-skalor är att respondenter i större utsträckning tenderar att hålla med om det påstående som presenteras, än att ta avstånd – vilket kan handla om att respondenten tror att frågeställaren har ett kunskapsmandat om hur något är (Persson, 2016:98). Utifrån

tystnadsspiralen tror man att individen vill tycka som gruppen eller majoriteten (Noelle-Neumann, 1993). Om vi då har ett värderande påstående, kanske risken ökar att respondenten vill hålla med om det vi påstår. Dock finns det övervägande fördelar med att använda sig av en Likert-skala när man mäter attityder och känslor - särskilt när det rör kontroversiella ämnen (Persson, 2016:99). En fråga kan uppfattas som mer konfrontativ än ett påstående där respondenten har möjlighet att bedöma det som sant eller falskt (ibid.).

Både i Ejlertssons (2005) och Brymans (2011) böcker fick vi tipset om att göra en pilotstudie innan vi skickade ut vår enkät. Vi använde oss av nio socionomstudenter och en kontakt som arbetar med att konstruera Sifo-enkäter. Utifrån konstruktiv kritik justerade vi enkäten; dess design, förtydligande, formuleringar och några svarsalternativ. Om vi hade fått möjlighet att redigera enkäten efter att den distribuerats, hade vi gjort frågorna ännu mer neutrala och icke-ledande, samt lagt till en direkt fråga som hade belyst de positiva aspekterna av politisk korrekthet. Dessutom hade vi blandat påståendena mer mellan positiva aspekter av politisk korrekthet och negativa. Slutligen hade vi även lagt tid på frågornas ordningsföljd, då de i enkäten inte leder in respondenten i ämnet på ett bra sätt eller har någon tydlig struktur.

4.3.2 Bearbetning av material

För att kunna bearbeta vårt material, exporterade vi enkätfrågorna och svaren från SUNET till datorprogrammet SPSS. Enkätfrågorna transformerades till variabler och kategoriserades som antingen kvalitativa eller kvantitativa (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2003:40). De kvalitativa variablerna placeras på ordinal-eller nominalskalor och de kvantitativa på intervall-eller kvotskalor (ibid.). Vi har också använt oss av dikotoma variabler - vilket innebär att variabelns data bara kan anta två värden; som till exempel ja och nej (Bryman, 2011:321). Vilka skalnivåer variablerna befinner sig på, är avgörande för hur materialet kan analyseras (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2011:41). Därför har vi omkodat materialet utefter vilka hypoteser vi ämnat att pröva. I de variabler som vi använt oss av Likert-skalor på ordinalnivå, har vi exempelvis justerat värdena på några svarsalternativ - så att svarsalternativet som instämmer helt med påståendet har fått högst värde och det som instämmer minst har fått lägst värde. Svarsalternativet "tveksam/vet ej" har kodats som *system-missing*, eftersom dess värde inte kunnat rangordnas som de andra i till exempel Likert-skalorna. Vi har även konstruerat två index som hamnat på en kvotskalenivå. Beroende på hur viktig en variabel har varit för vårt index, har indexvariablernas svarsalternativ alla fått

ett värde mellan 0–1, som sedan adderats med de andra tillhörande indexvariablernas värden och bildat en totalpoäng. Båda våra index består av 5 indexvariabler var. De respondenter som bara svarat på två av indexvariablerna, har inte kunnat få en totalpoäng och räknas med vid analysen av indexet - då vi bedömde att två av fem svar var otillräckligt för att göra en valid mätning.

Efter att justeringarna i materialet gjordes, började vi med våra univariata analyser där vi studerade en variabel i taget. Frekvenstabeller har använts för att redogöra för hur stor andel av respondenterna som har svarat vad (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2011:45). För våra variabler på nominalnivå har typvärdet varit det centralmått som vi kunnat använda oss av och för variablerna på ordinalskalenivå har både typvärdet och medianen varit av intresse att studera (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2011:47f). När de kvantitativa variablerna har studerats har vi förutom typvärdet och medianen, även kunnat urskilja medelvärdet, det största och det minsta värdet (ibid.). Utifrån våra hypoteser ville vi sedan studera eventuella samvariationer mellan våra olika variabler - med hjälp av olika analysformer av bivariat karaktär (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2011:143). För att underlätta analysen har vi vid några sambandstest gjort våra variabler till dikotoma (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2011:147). Till exempel har indexet kultur av politisk korrekthet antagit två värden; ett för dem vars värde tyder på att studenterna upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet och ett för dem vars värde tyder på att det inte finns. Maxvärdet för vårt index har varit 5, och vi har därefter delat upp respondenterna i två grupper efter de som har en totalpoäng över 2,5 och de som har hamnat under. När vi ville studera skillnader mellan högersympatisörer och vänstersympatisörer, delade vi upp respondenterna i två grupper. De som röstat på ett röd/grönt/rosa alternativ (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet eller Feministiskt initiativ) slogs ihop till en grupp som vi valde att koda *Vänstersympatisörer*. De som röstat på Sverigedemokraterna eller ett blått alternativ (tidigare allianspartier: Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet eller Liberalerna) valde vi att slå ihop och koda som *Högersympatisörer*. Vi valde denna uppdelningen utifrån den traditionella ”höger-vänster-skalan”, som ofta används för att förklara uppdelningen av parti-ideologier inom svensk politik (Bäck & Möller, 2001). Övriga data kodades som *system-missing*.

För att pröva våra hypoteser och samband, har vi använts oss av olika korrelationskoefficienter och analysmetoder. Styrkan på sambanden har gjorts med hjälp av olika koefficienter; Phi för dikotoma variabler, Cramérs V mellan nominala och dikotoma

variabler och Spearman's Rho vid analys mellan dikotoma och ordinala variabler (Bryman, 2011:325). Vid analys av kvantitativa variabler har vi först använt oss av spridningsdiagram och sedan testat styrkan på sambandet och signifikansvärdet för detta, med hjälp av korrelationskoefficienten Pearson's r (ibid.). I bivariata analyser av våra kvalitativa variabler har resultatet signifikanstestats med Pearson Chi²-test (Bryman, 2011:334). Korstabeller har vidare använts för att presentera frekvensen på de kvalitativa variablerna, både i antal och procent (Bryman, 2011:327).

4.3.2.1 Kvalitativ textanalys av öppna svar

Kodningen av de öppna svaren i enkätfråga 18 gjordes med hjälp av Boolsens (2007) teknik för kvalitativ kodning av textmaterial - med en öppen och förhållandevis teorilös, induktiv analysteknik (Boolsen, 2007:89f). Sammanlagt fick vi in 86 svar, varav 79 svar var av relevans för frågan och analysen. De 79 textsvaren kodades efter de fyra teman de delats in i; *Trygghet, Öppenhet, Lärande, Upprätthållandet av kulturen* Vi testade reliabiliteten genom att kontrollera att varje fråga bara kunde falla in under ett tema - även kallat klassifikationssystem (Boolsen, 2007:94). Därefter skapades koder som materialet tolkades med.

4.4 Operationalisering

För att göra våra begrepp mätbara, har vi definierat och konkretiserat dem. Nedan kommer vi att beskriva hur. Utförlig redovisning av operationalisering vad gäller hypoteserna finns hos författarna.

4.4.1 Kultur av politisk korrekthet

Hur operationaliseras *kultur av politisk korrekthet* i vår undersökning? Kultur i vår kontext kan definieras som mönster som uttrycks genom symboler mellan människor, som upprätthåller ens världsbild. Om man ska sammanfatta definitionerna av *politisk korrekthet* ytterligare, kan man beskriva det som koder och riktlinjer skapade för ett icke-diskriminerande språkbruk, som sägs komma från den politiska vänstern (Allan & Burrige, 2009:90ff). Politisk korrekthet handlar alltså både om strävan att skapa ett språkbruk fritt från kränkande ord och begrepp, och om strävan att tysta de åsikter och tankar som när de uttrycks, kan uppfattas som politiskt oönskade (ibid.). När vi undersöker huruvida studenterna upplever att det finns en *kultur av politisk korrekthet* på Socialhögskolan, vill vi alltså mäta

om det finns något tydligt mönster på Socialhögskolan, vad gäller normer om accepterat språkbruk och vilka åsikter som är accepterade, särskilt ur en politisk aspekt. Utifrån definitionerna hämtade från tidigare forskning, har vi brutit ner *politisk korrekthet* i några olika indexvariabler som tillsammans har gett oss ett index; ett totalvärde (se Bilaga 2).

4.4.2 Klassrumsklimat

För att göra begreppet klassrumsklimat till något mätbart, har vi inspirerats av indexvariablerna som Schultz et al. (2004) skapat till sin studie. I deras enkät använde de sex frågor, för att undersöka hur öppet klassrumsklimatet är för diskussioner. Genom frågorna ville forskarna - och likaså vi - ta reda på hur väl lärarna uppmuntrar eleverna att bilda sin egen åsikt i frågor, hur väl de respekterar elevernas åsikter och om de uppmuntrar eleverna att diskutera sociala och politiska frågor även när åsikterna i klassrummet skiljer sig åt. Det ställdes även frågor om huruvida lärarna presenterar flera sidor av olika problem i sin undervisning, om eleverna vågar uttrycka sina åsikter i klassrummet även när de skiljer sig från lärarens eller majoritetens inställning i frågan. Vi har valt att räkna med fem av frågorna när vi byggt vårt index för klassrumsklimat och gjort om påståendena så de rör studenter. En av indexvariablerna som Schultz et al. (2004) använder tog vi inte med i vårt index, då den var för lik en annan variabel som vi använder i vårt index för kultur av politisk korrekthet. Eftersom bivariata analyser låg i vårt intresse, kunde inte variablerna vi ville jämföra mäta samma sak. Med hjälp av våra fem indexvariabler kan vi mäta hur öppet klassrumsklimatet är för diskussioner. Vi har byggt hypoteser kring att klassrumsklimatet på Socionomprogrammet är stängt, vilket man kan hävda att vi inte tar reda på genom att mäta klassrumsklimatets öppenhet. I denna studien har vi ändå utgått från att en avsaknad av öppet klassrumsklimat är detsamma som ett stängt klassrumsklimat.

4.5 Metodens tillförlitlighet

4.5.1 Validitet

Validitet handlar om ifall vi mäter det begrepp vi avser att mäta (Bryman, 2011:162). Det kan vara svårt att omvandla samhällsvetenskapliga begrepp till mått - särskilt när de är så abstrakta som i vår studie (Bryman, 2011:73). Validiteten förutsätter reliabiliteten och utan de båda är en studie inte trovärdig. Därför har det - på grund av våra abstrakta begrepp - varit av särskild stor vikt att tänka på hur och vad vi mäter. *Kultur av politisk korrekthet* och *öppet klassrumsklimat* har varit våra huvudsakliga begrepp och med hjälp av tidigare forskning,

avgränsningar och begreppsdefinition har vi kämpat med att operationalisera begreppen - göra dem mätbara.

I början av enkäten valde vi att presentera hur vi definierade begreppet *kultur av politisk korrekthet* i studien och bad respondenterna utgå från den definitionen när de svarade på enkäten. Risken med att inte definiera sina begrepp är att respondenterna kan tolka ett begrepp på många olika sätt, vilket kan resultera i ett systematiskt mätfel (Barmark & Djurfeldt, 2015:51ff). Vi förklarade att begreppet inte enbart syftade till normer kring accepterat språkbruk och begreppsanvändning, utan också normer kring accepterade åsikter. En extra kontroll för att se om respondenterna uppfattade begreppet enhetligt och följdriktigt, gjordes genom att använda multipla indikatorer för att mäta *kulturen av politisk korrekthet*. Vi frågade även testpersonerna i vår pilotstudie om deras uppfattning av huruvida vi lyckats fånga begreppet eller ej i våra mätningar. Med hjälp av deras synpunkter kunde vi pröva studiens ytvaliditet (Bryman, 2011:163). Vi har försökt att öka möjligheten att replikera vår studie, genom att vara så transparenta som möjligt i presentationen av vårt tillvägagångssätt (Bryman, 2011:89). Vi definierade aldrig *öppet klassrumsklimat* i början av enkäten eftersom det begreppet, till skillnad från *kultur av politisk korrekthet*, inte användes explicit i frågorna.

4.5.2 Reliabilitet

I undersökningar som är kvantitativa ställs det höga krav på reliabilitet. Reliabilitet handlar om hur pålitliga och följdriktiga en studies mått och mätningar är (Bryman, 2011:160). Det finns tre olika områden vad gäller reliabilitet som rör *stabilitet*, *intern reliabilitet* och *interbedömarreliabilitet*.

Håller våra mått över tid? Är de stabila? Om vi eller någon annan skulle mäta socionomstudenternas attityder och upplevelser en gång till, skulle resultatet bli ungefär detsamma? Vid större forskning kan man pröva sin studies stabilitet genom att t.ex. samla in enkätsvar vid två olika tillfällen (Bryman, 2011:161). Detta hade varit av relevans för oss då politisk korrekthet ändrat definition genom historien, men hade varit för omfattande och tidskrävande. Det vi ändå kan veta vad gäller stabilitet, är att samhället är under ständig förändring och människors attityder till sin sociala verklighet likaså (Bryman, 2011:161). När man studerar samhället och människor, kan det därför vara svårt ibland att avgöra om motstridiga resultat vid en omprövad studie handlar om låg stabilitet eller att läget har förändrats (ibid.).

Den interna reliabiliteten handlar om hur väl våra indexvariabler stämmer överens med varandra och det vi vill mäta (Bryman, 2011:160). När man använder sig av multipla indikatorer - eller flera indexvariabler - finns det en risk att de inte alls mäter samma sak (Bryman, 2011:161). Anledningen till att vi valt att skapa index när vi mäter begreppen *politisk korrekthet* och *öppet klassrumsklimat*, är inte bara för att de är ganska abstrakta begrepp - utan också för att kunna säkerställa att respondenterna inte missförstått eller feltolkat våra enkätfrågor (Bryman, 2011:159). Om vi då ser att en fråga i enkäten har misstolkats, kan de andra frågorna förhoppningsvis ha en kompenserande effekt. Om man då har byggt index på det sättet som vi har gjort, måste man pröva den interna reliabiliteten med något erkänt test (Bryman, 2011:162). Vi har kontrollerat den interna reliabiliteten med hjälp av *Cronbachs alfa*, i datorprogrammet SPSS. För vårt index *öppet klassrumsklimat* blev värdet 0,828 och för *kultur av politisk korrekthet* blev värdet 0,751. Värden över 0,7 på en *Cronbachs alfa*-skala visar att det finns följdriktighet och inre överensstämmelse i våra index. Vi har försökt undvika slumpmässiga mätfel, vilket innebär att frågorna är otydligt ställda och gör att en respondent exempelvis kan uppleva att två svarsalternativ passar lika bra eller dåligt (Barmark och Djurfeldt (2015:51ff). I de flesta av enkätfrågorna har vi t.ex. använt oss av Likert-skolor, för att möjliggöra att någon av placeringarna på skalan ska passa för varje enskild respondent (Bryman, 2011:165).

Man bör ta hänsyn till interbedömarreliabiliteten i forskning där mer än en forskare ska bearbeta, analysera och tolka materialet (Bryman, 2011:160). I den här studien har vi båda varit med och definierat och operationaliserat begreppen. I varje avsnitt av uppsatsen och i varje del av forskningsprocessen har vi stämt av med varandra att vi har samma tolkning av materialet. I de fall vi inte eniga, har vi genom diskussion kommit fram till gemensamma tolkningar.

4.6 Etiska överväganden

Oavsett hurvida man tycker ett forskningsämne är känsligt eller ej, finns det etiska riktlinjer som man måste ta hänsyn till. I *Forskningsetiska principer* skriver Vetenskapsrådet (u.å., 5) att individskyddskravet bör vara den primära utgångspunkten för forskningsetiska överväganden. Individskyddskravet innebär att ingen människa ska utsättas för psykisk eller fysisk skada (ibid.). Detta kan konkretiseras genom fyra huvudkrav vid forskning: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (u.å., 6).

I enlighet med *informationskravet* ska forskarna muntligt eller skriftligt informera uppgiftslämnarna om vad uppgifterna de förväntas lämna ska användas till (u.å., 7). I vårt fall innebar det att det inte räckte att skicka ut vår enkätfrågorna, utan att vi även behövde presentera en informationstext som beskrev vilka vi var och vad syftet med studien var.

I enlighet med *samtyckeskravet* skriver Vetenskapsrådet (u.å., 9) att forskarna måste ha samtycke från uppgiftslämnarna. Om forskaren samlar in information från stora grupper via en postenkät behövs inget samtycke i förhand, utan det kan ses som att om enkäten blir ifylld och returneras är det ett tyst samtycke med förutsättning att det finns utförlig information i enlighet med *informationskravet* i början av enkäten (ibid.). Man kan anta att detsamma gäller vid en webbenkät, då de genom att fylla i och skicka in har gett sitt samtycke. Dock ville vi vara på den säkra sidan och använde oss därför av ett samtyckesformulär, som kom upp direkt när de klickade på enkätlänken. Innan de kunde se enkätfrågorna, informerade vi dem om att undersökningen var frivillig, anonym och att uppgifterna skulle användas konfidentiellt och enbart för undersökningens syfte. Därefter var det tvungna att ha lämnat ett skriftligt samtycke, för att komma vidare till enkäten.

I enlighet med *konfidentialitetskravet* ska personuppgifter som samlas in behandlas med största möjliga konfidentialitet (u.å., 12). De ska även förvaras på ett sätt så att obehöriga inte kan ta del av dem. Om det är möjligt att identifiera uppgiftslämnare eller om uppgifterna är av känslig karaktär, bör informationen förbindas med tystnadsplikt av forskarna (ibid.). Då det inte skulle bli aktuellt för oss att skriva på någon tystnadsplikt, bestämde vi oss för att bara fråga efter variabler som var av absolut vikt för vår studie. Eftersom vi undersökte en population vi själva tillhör, reflekterade vi mycket över hur vi skulle kunna garantera uppgiftslämnarna konfidentialitet och anonymitet. Även om vi skulle behandlat informationen om uppgiftslämnarna med största möjliga konfidentialitet, kände vi att vi ville inskränka möjligheten för oss som forskare att kunna räkna ut vem respondenten var. Vi gjorde detta genom att ta bort en bakgrundsvariabel och slå ihop två bakgrundsfrågors svarsalternativ. På Socionomprogrammet är kvinnliga studenter i majoritet, samt studenter i 20-årsåldern. Därför skulle bakgrundsfrågor om kön och ålder direkt kunna röja vem respondenten är. Även uppgifter om vilken termin personen studerar, bedömde vi var alltför avslöjande. Därför valde vi att ta bort variabeln *kön* - både på grund av dennes avslöjande karaktär samt på grund av bristande relevans för vår analys. Åldern gjorde vi till olika kategorier och terminerna delade

vi upp i början av utbildningen (1–2), mitten av utbildningen (3–4) och slutet av utbildningen (5–7). Slutligen i enlighet med *nyttjandekravet* ska uppgifterna som inhämtas bara användas till forskningsändamål (u.å., 14). I vårt fall kommer vi bara att använda uppgifterna för denna undersökningens syfte.

4.7 Arbetsfördelning

Studien består av sju olika delar: problemformulering, kunskapsläget, teori, metod, resultat, analys och diskussion. Vi har arbetat tillsammans med alla delar. Ida Jarl fick dock huvudansvaret för att utforma teoriavsnittet, på samma sätt som Nathalie Dahlström huvudsakligen tog ansvar för bearbetningen av de öppna textsvaren. Alla större ändringar i huvuddelarna har skett i samförstånd med varandra. Vi båda är överens om att arbetsfördelningen har varit balanserad och att vi genom samarbete har framställt vår slutprodukt.

5. Resultat

5.1 Kultur av politisk korrekthet

Tabell 1. Frekvens av studenter som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet (n=179)

Finns det en kultur av politisk korrekthet?	Antal	Procent
Ja	98	55 %
Nej	81	45 %
Totalt	179	100 %

Tabell 2. Upplevd grad av kultur av politisk korrekthet (n=179)

Beskrivande mått	Värde*
Medelvärde	2,81
Medianvärde	2,75
Minvärde	0,50
Maxvärde	5,0

*Indexvärde i intervall 0–5

Minst tre av indexvariablerna skulle besvaras för att respondenternas svar skulle räknas med i indexet, vilket 179 (75 %) av respondenterna har gjort. Medelvärdet bland respondenternas svar är 2,81 på ett indexintervall mellan 0–5. Medianvärdet är 2,75 vilket innebär att majoriteten av respondenternas svarsvärden ligger under medelvärdet. Eftersom både medelvärdet och medianvärdet är över hälften av indexintervallet, indikerar det att studenterna upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet. Vårt förväntade resultat var att en större majoritet skulle uppleva att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socionomprogrammet. Lägsta värde bland respondenterna är 0,5 och högsta värde är 5,0. I tabell 1 har studenter med indexvärde över 2,5 klassificerats som “Ja” och indexvärde under 2,5 som “Nej”. En svag majoritet (55%) har utifrån den uppdelningen angett svar som indikerar att de upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet. Precis som minimum- och maximumvärdena visar, är det dock ett splittrat resultat. Politisk korrekthet är ett kontroversiellt och känsligt ämne och respondenterna har fördelat sig relativt lika, fast i två olika läger.

Dock är det svårt att utifrån siffrorna tolka hur stark kulturen är på Socionomprogrammet. Det vi kan säga är att 67,6 % av respondenterna någon gång har upplevt att de själva eller någon annan blivit uppmanad av andra studenter att inte säga ett ord eller begrepp, på grund av det uppfattats som kränkande. Dessutom har 68 % av respondenterna uppgett att de är oroliga för att uttrycka sig politiskt inkorrekt. I de öppna svaren beskriver även de flesta av respondenterna en stark kultur av politisk korrekthet, som de upplever påverkar vad de vågar prata om och hur de pratar om det.

5.2. Öppet klassrumsklimat

Tabell 3. Frekvens av studenter som upplever att det finns ett öppet klassrumsklimat (n=227)

Finns det ett öppet klassrumsklimat?	Antal	Procent
Ja	119	52%
Nej	108	48%
Totalt	227	100%

Tabell 4. Upplevd grad av öppet klassrumsklimat (n=227)

Beskrivande mått	Värde*
Medelvärde	2,43
Medianvärde	2,75
Minvärde	0
Maxvärde	4,75

*Indexvärde i intervall 0–5

Vårt andra index mäter hur öppet studenterna upplever att klassrumsklimatet är. Även här skulle respondenterna svara på minst tre indexvariabler, vilket 227 (95 %) av studenterna har gjort. I tabell 4 visas medelvärdet som är 2,43 medan medianen något högre på 2,75. Medianvärdet är till skillnad från medelvärdet inte känsligt för extremvärden, utan mäter mittpunkten på fördelningen (Bryman, 2011:324). Extremvärden under 2,5 kan därför förklara varför medelvärdet skiljer sig mer från medianen i detta index. I denna mätning är minimumvärdet 0 och maximumvärdet 4,75.

Även här har vi kodat en totalpoäng över 2,5 till “Ja” och under 2,5 till “Nej”. En svag majoritet (52 %) upplever att klassrumsklimatet är öppet. Även detta index delar därför respondenterna på mitten, trots att det förväntade resultatet var att en överhängande del skulle svara att det *inte* fanns ett klassrumsklimat öppet för diskussioner. Intressant nog visar båda index att det inte är en tydlig majoritet åt något håll.

5.3 Bakgrundsvariabler

Vi har använt oss av tre olika bakgrundsvariabler; termin, ålder och partisynpati.

Bakgrundsfrågorna har varit obligatoriska, vilket betyder att alla 239 respondenter har svarat.

5.3.1 Termin

Tabell 5. Vilken termin studerar du just nu? (n=239)

Termin	Antal	Procent
Termin 1–2	79	33,1
Termin 3–4	56	23,4
Termin 5–7	104	43,5
Totalt	239	100,0

I tabell 5 kan vi se att flest av respondenterna kommer från termin 5–7, följt av termin 1–2 och minst andel från termin 3–4. Dock har tre klasser inkluderats i termin 5–7, vilket kan vara en del av förklaringen till den ojämna fördelningen.

5.3.2 Ålder

Tabell 6. Hur gammal är du? (n=239)

Ålder	Antal	Procent
18–21 år	49	20,5
22–25 år	111	46,4
26–29 år	40	16,7
30+ år	39	16,3
Totalt	239	100,0

Nästan hälften av alla som svarat är mellan 22–25 år, resterande studenterna är relativt jämnt fördelade mellan de andra ålderskategorierna.

5.3.3 Partisympati

Tabell 7. Vad röstade du på i förra riksdagsvalet? (n=239)

Partisympati	Antal	Procent
Röd/Grönt/Rosa alternativ	145	60,7
Blått alternativ	70	29,3
Sverigedemokraterna	7	2,9
Röstade inte/Blankt/Övrigt/Vill ej svara	17	7,1
Totalt	239	100,0

Respondenterna svarade på om - och i så fall vad de röstade på i förra riksdagsvalet. Vi ser att 60,7 % av studenterna röstade på ett vänsterparti, 29,3 % röstade på ett tidigare alliansparti och 2,9 % röstade på Sverigedemokraterna. 7,1 % röstade på något annat, röstade inte alls eller ville inte svara på frågan.

5.4 Bivariata analyser

5.4.1 Hypotes 1

De studenter som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socionomprogrammet, uppfattar också utbildningen som vänstervriden.

Tabell 8. (n=144)			Finns det en kultur av politisk korrekthet?		Totalt
			Nej	Ja	
På vilket sätt är utbildningen politiskt färgad?	Annat	Antal	1	0	1
		% inom kultur av PK	1,9%	0,0%	0,7%
	Både och	Antal	2	5	7
		% inom kultur av PK	3,7%	5,6%	4,9%
	Vänster	Antal	51	85	136
		% inom kultur av PK	94,4%	94,4%	94,4%
Totalt	Antal	54	90	144	
	% inom kultur av PK	100,0%	100,0%	100,0%	

Sig. (Pearson Chi²) 0,386

De respondenter som svarade att utbildningen är politiskt färgad, fick sedan svara på *hur* den är färgad. En bivariat korstabellsanalys gjordes sedan mellan den beroende variabeln *På vilket*

sätt är utbildningen politiskt färgad och den oberoende variabeln *Kultur av politisk korrekthet*. 144 respondentsvar användes i analysen. I tabell 8 kan vi se att av de studenter som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet har 94,4 % svarat att utbildningen är vänstervriden. Med koefficienten Cramérs V kan vi se att sambandet är mycket svagt (0,115) med risk för slumpmässigt samband på 39 %.

5.4.2 Hypotes 2

En större andel av studenter som sympatiserar med ett högerparti, anser att kulturen av politisk korrekthet utgör ett problem i hög utsträckning, till skillnad från vänstersympatisörer.

Tabell 9. (n=215)			Partisynpati		Totalt
			Vänster	Höger	
I vilken utsträckning upplever du att normen att behöva vara politiskt korrekt utgör ett problem på Socionomprogrammet?	Hög utsträckning	Antal	54	42	96
		% inom Partisynpati	38,8%	55,3%	44,7%
	Låg utsträckning	Antal	85	34	199
		% inom Partisynpati	61,2%	44,7%	55,3%
Totalt		Antal	139	76	215
		% inom Partisynpati	100,0%	100,0%	100,0%

Sig. (Pearson Chi²) 0,021

En analys mellan den oberoende variabeln *Partisynpati* och den beroende variabeln *I vilken utsträckning upplever du att normen att behöva vara politiskt korrekt utgör ett problem på Socionomprogrammet*, visade att 38,8 % av de som sympatiserar med ett vänsterparti anser att normen att behöva vara politiskt korrekt i hög utsträckning utgör ett problem. 55,3 % av de som sympatiserar med ett högerparti anser samma sak. 215 av respondentsvaren har räknats med i analysen. Med koefficienten Phi kan vi se att sambandet är mycket svagt (0.158) med risk för slumpmässigt samband med 2 %, vilket betyder att resultatet är statistiskt signifikant.

5.4.3 Hypotes 3

Det finns ett samband mellan studenters upplevelser av kulturen av politisk korrekthet och deras upplevelser av ett stängt diskussionsklimat på Socionomprogrammet i Lund.

Tabell 10. Korrelation mellan kultur av politisk korrekthet och öppet klassrumsklimat (n=179*) (n=173**)

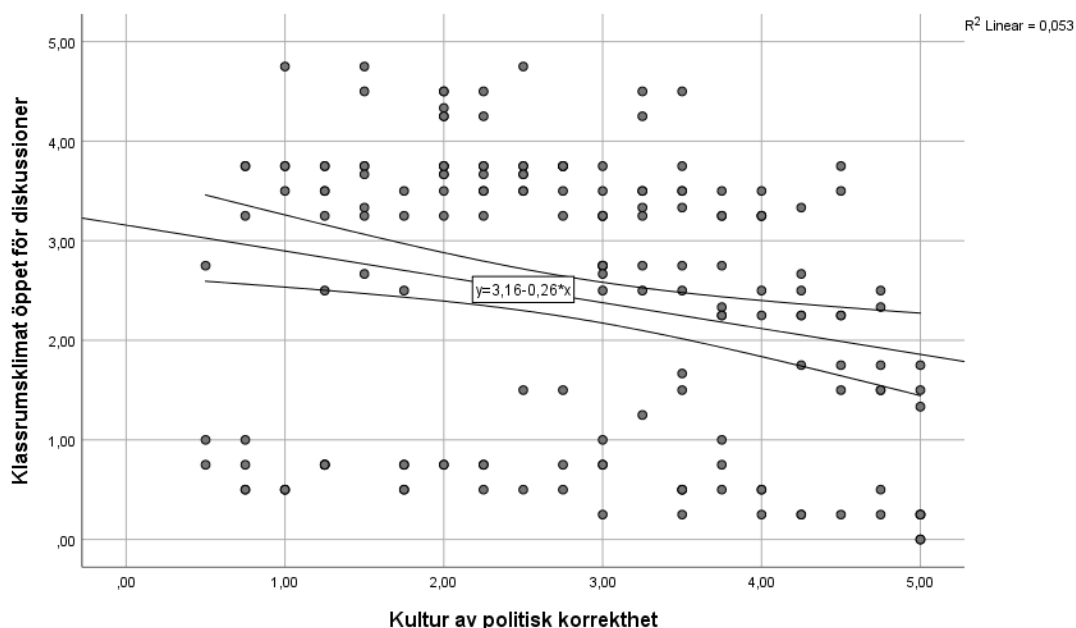
Pearson Correlation	Värde
Korrelation	-,231
Signifikans (2-tailed)	0,002

*Antal svarande från index på kultur av politisk korrekthet

** Antal svarande från index på öppet klassrumsklimat för diskussioner

Analysen visar ett negativt samband (-0.231) mellan studenternas upplevelser av kulturen av politisk korrekthet och deras upplevelser av ett klassrumsklimat öppet för diskussioner, med en risk för slumpmässigt samband med 0,2 %. Resultatet är därför statistiskt signifikant, vilket betyder att resultatet är “robust”, men med ett icke-sannolikhetsurval kan vi inte förkasta nollhypotesen för hela populationen (Bryman, 2011:333). Förväntningen var att det skulle vara ett starkare negativt samband mellan våra index, särskilt eftersom 85% svarat att politisk korrekthet hindrat diskussioner i ämnen relevanta för socionomutbildningen.

Tabell 11. Spridningsdiagram

Låt oss titta på korrelationen i ett spridningsdiagram. R2-värdet visar att endast 5,3 % av värdet i den beroende variabeln påverkas av den oberoende. Varje prick i spridningsdiagrammet representerar en observation. De som har extremvärden på index *kultur av politisk korrekthet* upplever också att klassrumsklimatet är mycket stängt. Det går också att utläsa ett svagt negativt samband, där värdet för öppet klassrumsklimat svagt går ner ju mer observationerna upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet.

Det linjära sambandet mellan variablerna kan skrivas $y=3.16-0,26*x$, där den beroende variabeln betecknas med y och oberoende med x (Wahlgren, 2008:124). Varje gång indexet på kulturen av politisk korrekthet ökar, sjunker värdet på öppet klassrumsklimat med - 0,26. Sambandet är statistiskt signifikant och risken att det uppkommit av en slump är 0.2 %. Indexen är normalfördelade, vilket är en förutsättning för analysen.

5.4.4 Hypotes 4

Ju längre in i utbildningen man är, desto mindre benägen är man att hålla med om att kulturen av politisk korrekthet utgör ett problem på Socionomprogrammet.

Tabell 12. (n=231)			Termin			Totalt
			1-2	3-4	5-7	
I vilken utsträckning upplever du att normen att behöva vara politiskt korrekt utgör ett problem på Socionomprogrammet?	Hög utsträckning	Antal	33	18	55	106
		% inom Termin	43,4%	34,6%	53,4%	45,9%
	Låg utsträckning	Antal	43	34	48	125
		% inom Termin	56,6%	65,4%	46,6%	54,1%
Totalt		Antal	76	52	103	231
		% inom Termin	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sig. (Pearson Chi²) 0,127

Hypotesen har testats genom en analys av den beroende variabeln *Termin* och den beroende variabeln *I vilken utsträckning upplever du att normen att behöva vara politiskt korrekt utgör ett problem på Socionomprogrammet*. Den beroende variabelns svarsalternativ antar två värden; Hög utsträckning (2) och Låg utsträckning (1). I tabellen kan vi se att 43,4 % av

studenter från termin 1–2, i hög utsträckning, upplever att normen att behöva vara politiskt korrekt utgör ett problem. För studenterna i termin 3–4 upplever 34,6 % av studenterna samma sak och för studenterna i termin 5–7 upplever 53,4 % det. 231 av respondentsvaren har räknats med i analysen. Med koefficienten Spearman's Rho kan vi se att sambandet är svagt (0,101) och med risk för slumpmässigt samband på 13 %.

5.4.5 Hypotes 5

De studenter som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socialhögskolan, upplever att det främst är Socialhögskolan som institution som upprätthåller den.

			Finns det en kultur av politisk korrekthet?		
Tabell 13. (n=115)			Nej	Ja	Totalt
Socialhögskolan skapar själv kulturen av politisk korrekthet	Ja	Antal	25	64	89
		% inom Kultur av PK	55,6%	91,4%	77,4%
	Nej	Antal	20	6	26
		% inom Kultur av PK	44,4%	8,6%	22,6%
Totalt		Antal	45	70	115
		% inom Kultur av PK	100,0%	100,0%	100,0%

Sig. (Pearson Chi²) 0,001

			Finns det en kultur av politisk korrekthet?		
Tabell 14. (n=132)			Nej	Ja	Totalt
Sociala medier förstärker kulturen av politisk korrekthet	Ja	Antal	48	68	116
		% inom Kultur av PK	82,8%	91,9%	87,9%
	Nej	Antal	10	6	16
		% inom Kultur av PK	17,2%	8,1%	12,1%
Totalt		Antal	58	74	132
		% inom Kultur av PK	100,0%	100,0%	100,0%

Sig. (Pearson Chi²) 0,111

			Finns det en kultur av politisk korrekthet?		
Tabell 15. (n=117)			Nej	Ja	Totalt
Enskilda individer skapar kulturen av politisk korrekthet	Ja	Antal	25	48	73
		% inom Kultur av PK	51,0%	70,6%	62,4%
	Nej	Antal	24	20	44
		% inom Kultur av PK	49,0%	29,4%	37,6%
Totalt		Antal	49	68	117
		% inom Kultur av PK	100,0%	100,0%	100,0%

Sig. (Pearson Chi²) 0,031

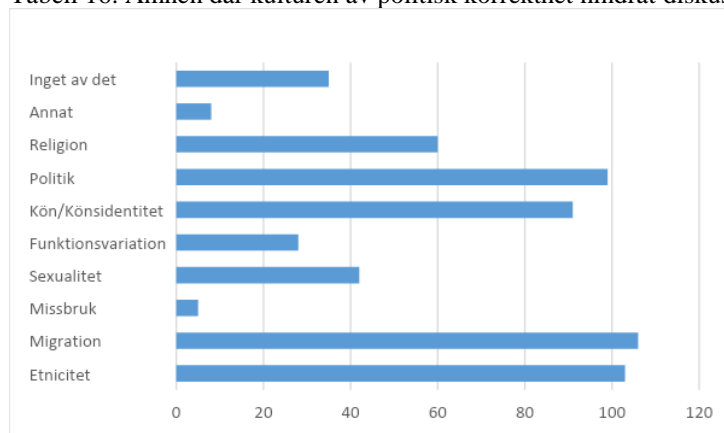
Hypotesen har testats genom bivariat analys (korstabell) mellan den oberoende variabeln *Kultur av politisk korrekthet* och tre olika beroende variabler (se tabell 13, 14 och 15). Vi har jämfört hur gruppen som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet har svarat i de tre olika analyserna. Tabell 13 visar att 91,4 % av de som upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet, har svarat att Socialhögskolan själv skapar kulturen. I tabell 14 ser vi att 91,9 % av respondenterna i samma grupp har svarat att media förstärker kulturen och i tabell 15 ser vi att 70,6 % av dem har svarat att det är enskilda individer som skapar kulturen. Det är relativt många respondentsvar som inte räknats med i de här analyserna. I tabell 13 ser att 115 svar har analyserats, i tabell 14 är det 132 och i tabell 15 har 117 svar analyserats. I tabell 13 ser vi med koefficienten Phi att sambandet är svagt (0,419) och statistiskt signifikant. I tabell 14 ser vi att koefficienten Phi är svag (0,139) med risk för slumpmässigt samband med 11 %. I tabell 15 ser vi att sambandet är svagt med ett Phi-värde på (0,199) som är statistiskt signifikant.

5.5 Förväntade resultat

5.5.1 Förväntade resultat 1

Vi tror att studenter anser att kulturen av politisk korrekthet hindrar diskussioner av vissa ämnen, och att migration och etnicitet är de ämnen där kulturen bidrar till mest hinder.

Tabell 16. Ämnen där kulturen av politisk korrekthet hindrat diskussioner (n=239)

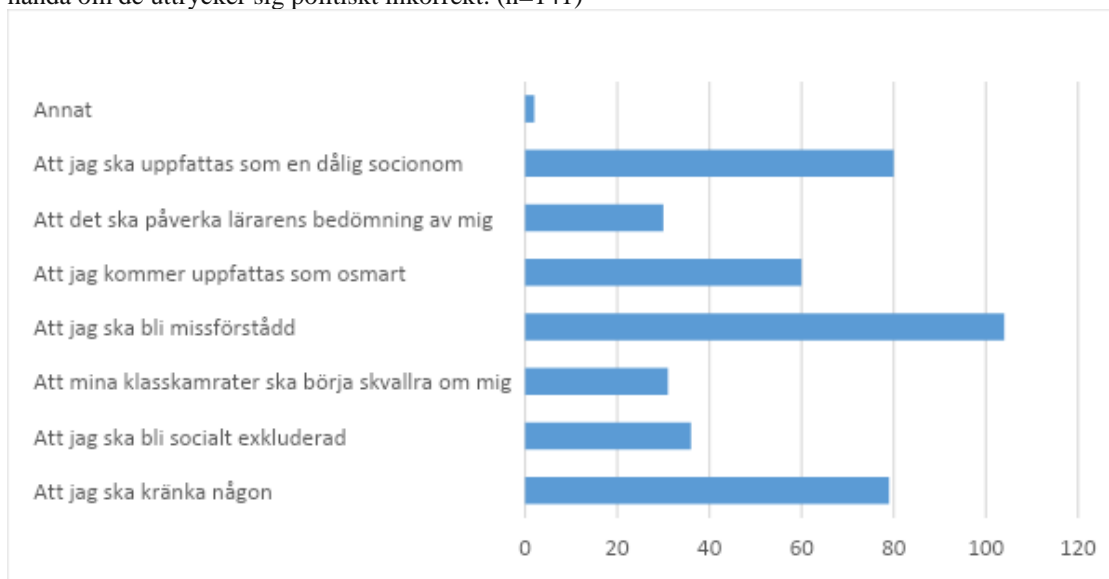

Enkätfråga 14 handlar om vilka ämnen som kulturen av politisk korrekthet begränsat diskussionerna kring, där respondenterna kunde välja upp till tre ämnen. Alla 239 respondenter svarade på frågan, av dessa har 35 studenter (15%) svarat “Inget av det”. Resterande 85 % upplever att kulturen av politisk korrekthet begränsar diskussionerna i ett eller flera ämnen relevanta för Socionomprogrammet. Flest ansåg att diskussionerna begränsades när migration eller etnicitet var samtalsämnen, 106 valde “Migration” och 103 valde “Etnicitet”.

5.5.2 Förväntade resultat 2

Vi tror att studenter som är oroliga för att uttrycka sig politiskt inkorrekt, är oroliga för att de sociala relationerna med klasskamraterna ska påverkas.

Tabell 16. Fördelning över vad respondenterna är rädda för ska hända om de uttrycker sig politiskt inkorrekt. (n=141)

På frågan om studenterna ofta var oroliga för att uttrycka sig politiskt inkorrekt, svarade 141 instämmande. De fick sedan svara på en följdfråga, som handlade om *vad* de var oroliga för skulle inträffa. Alla 141 har svarat och de 98 studenter (41 %) som inte har räknats in i tabellen, består därför av de som svarat neutralt eller att de inte varit oroliga för att uttrycka sig politiskt inkorrekt. Rädslan för att bli missförstådd är störst, där 74 % av de som svarat valt det alternativet. 56 % är rädda för att kränka någon och 57 % respektive 42 % är rädda för

att uppfattas som dåliga socionomer eller osmarta. Endast 8 % är oroliga för att ett politiskt inkorrekt uttalande ska påverka lärarens bedömning av dem.

6. Analys

6.1 Upplever studenterna att det finns en kultur av politisk korrekthet?

Med hjälp av tabell 2 kan vi utifrån medelvärdet och medianvärdet på vårt index för kultur av politisk korrekthet, se att kulturen verkar existera. Dock har vi inte använt oss av ett slumpmässigt urval, vilket gör att vi inte kan generalisera resultatet till hela populationen (Bryman, 2011:194). Vi kan därmed inte fastslå någonting, utan bara säga att våra resultat indikerar att det finns en kultur av politisk korrekthet på Socionomprogrammet i Lund. I tidigare forskning skriver forskare alarmerande om hur den politiska korrektheten - framförallt de senaste åren - har tagit över universitetsvärlden (Kitrosser, 2017; Poyraz, 2006; Robbins, 2016; Sotirova, 2018). Särskilt problematisk är kulturen av politisk korrekthet för socionomutbildningar, då mycket av studierna berör känsliga ämnen (Robbins, 2016). Även i *Samhällsvetenskapliga fakultetens verksamhetsplan och resursfördelning* (Lunds universitet, 2019) skriver universitetet att de noterar en växande intolerans mot empiri och teori som utmanar den egna föreställningen, samt att det skett en förskjutning från vetenskaplig argumentation till politisk propaganda. Med grund i tidigare forskning och Lunds universitets verksamhetsplan förväntade vi oss att våra respondenter skulle uppleva en starkare kultur av politisk korrekthet, än vad de gjorde.

I tidigare forskning har forskare ofta likställt en kultur av politisk korrekthet med otrygghet och begränsningar. Trots det finns det några studenter som i de öppna svaren belyser motsatsen. Studenterna lyfter bland annat fram hur viktigt det är att socionomer lär sig att använda korrekta begrepp och benämningar, för att undvika att kränka människor som de förväntas hjälpa. En annan student skriver att diskussionerna kring accepterat språkbruk bidrar till ökad etisk medvetenhet. Några av studenterna nämner också att det känns tryggt att veta att det finns ett kollektivt motstånd, om någon i klassen skulle uttrycka sig sexistiskt, rasistiskt, homo- eller funkofobiskt.

6.1.1 Hypotes 1

I tabell 9 kan vi se att det på utbildningen tycks finnas en stark vänsterkultur. Av de som tycker att utbildningen är politiskt färgad, anser 94,4 % - oberoende av om de upplever att det

finns en kultur av politisk korrekthet eller ej - att utbildningen är vänstervriden. Ingen av respondenterna valde alternativet *högervriden*. Kulturen av politisk korrekthet sägs härstamma från vänsterpolitiken (Allan & Burrige, 2006:90ff). Huruvida samvariationen mellan vänsterpolitik och en kultur av politisk korrekthet ser ut på Socionomprogrammet, går inte att svara på. Inte heller om en av variablerna orsakar den andra. Det som ändå kan sägas är att studenterna upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet och även att utbildningen är vänstervriden. Hur kan man då förklara detta?

På enkätfråga 18 beskriver en student i det öppna svaret: "På Socionomprogrammet råder det en tyst kultur av lagom röd". En annan student skriver: "Det känns generellt som att det bara finns ett sätt att se på något och förklara något på utbildningen, och det är ur ett vänsterperspektiv. Det är normen, allt annat känns avvikande och oönskat". En tredje student beskriver att det är socionomyrket som står på en röd grundpelare och att det är därför utbildningen uppfattas som vänstervriden. Med utgångspunkt i teorin om tystnadsspiralen, kan vi anta att i kontexten Socialhögskolan lutar den allmänna åsikten åt vänster (Noelle-Neumann, 1993). Vänsteråsikter verkar vara de åsikter som är socialt accepterade att uttrycka, vilket kan vara en anledning till att respondenterna så påtagligt uppfattar utbildningen som vänstervriden (ibid.).

Bakgrundsvariabeln *Partisynpati* visar dock att minst 32 % av respondenterna röstade på ett högerparti förra valet. Huruvida uppdelningen av partisynpatier i den här studien är representativ för hur populationen ser ut, kan vi inte veta. Att högersynpatiserer genom historien sett politisk korrekthet som problematiskt och på olika sätt svärtat ner begreppet (Wilson 1995:5ff), kan å ena sidan vara en anledning till att de i högre utsträckning än vänstersynpatiserer skulle intressera sig för och delta i en studie som denna. Å andra sidan är det inte omöjligt att fördelningen motsvarar populationen, sett till hur det ser ut för hela landet. Om högersynpatiserer upplever att majoriteten på Socionomprogrammet tror på vänsterpolitik, är chansen stor att de inte kommer våga uttrycka sina åsikter (Noelle-Neumann, 1993). Att det är vänsterpolitiska åsikter som får utrymme i klassrumsdiskussioner, innebär således inte att det inte finns studenter med högerpolitiska åsikter (ibid.).

6.1.2 Hypotes 2

En högre andel högersynpatiserer (55,3 %) än vänstersynpatiserer (38,8 %) anser att kulturen av politisk korrekthet, i hög utsträckning utgör ett problem på Socionomprogrammet

- vilket överensstämmer med tidigare forskning (Wilson, 1995:1ff). I de öppna svaren kan man se att studenter som röstar höger upplever att de ofta blir ifrågasatta, att högeråsikter tystas ner eller till och med att omdömena från lärarna blir sämre om de uttrycker sig mer konservativt i uppgifter. Den allmänna åsikten - eller det politiskt korrekta - på Socionomprogrammet, verkar vara att sympatisera med vänsterpolitik. Att högersympatisörer därför skulle problematisera kulturen av politisk korrekthet mer än vänstersympatisörer, är vad vi förväntade oss av resultatet. En student beskriver att hen upplever att de vars åsikter går i linje med det politiskt korrekta, inte är lika medvetna om att det finns en norm kring vad som är socialt accepterat att tänka och uttrycka, som de som har åsikter som anses vara politiskt inkorrekta. Detta för att de med normativa åsikter inte lika ofta ifrågasätts och påminns om att det de tänker och tycker är "fel". Det studenten uttrycker är något även forskare har sett som problematiskt med politisk korrekthet (Kitrosser 2017; Poyraz, 2006; Robbins, 2016; Sotirova, 2018; Wilson 1995). Åsikter som bedöms vara politiskt inkorrekta, klassas som oviktiga och ifrågasätts - eller tystas ner direkt (Sotirova, 2018).

6.2 Samvarierar studenternas upplevelser av en kultur av politisk korrekthet med deras upplevelser av ett öppet klassrumsklimat?

6.2.1 Hypotes 3

Genom en bivariat analys har vi kunnat se att det finns ett svagt, negativt samband (-0,231) mellan studenternas upplevelse av kulturen av politisk korrekthet och ett öppet klassrumsklimat. Vi kan dock inte fastställa ett kausalt samband med den här analysformen. Resultatet är statistiskt signifikant, vilket med ett bekvämlighetsurval innebär att vi kan uttala oss om gruppen av respondenter som vi undersökt - men inte hela populationen (Bryman, 2011:333). I den här studien har vi jämfört en avsaknad av ett öppet klassrumsklimat med ett stängt klassrumsklimat. Utifrån det kan man säga att det i den här studien finns en samvariation; ju starkare kulturen av politisk korrekthet upplevs, desto mindre öppet (mer stängt) upplevs klassrumsklimatet vara.

Kulturen av politisk korrekthet beskrivs i tidigare forskning som ett hot mot yttrandefriheten inom universitetsvärlden (Kitrosser, 2017; Poyraz, 2006; Sotirova, 2018). Rädslan för att uttrycka sig politiskt inkorrekt, kan leda till att studenter inte vågar uttrycka någonting alls (Sotirova, 2018). Teorin om tystnadsspiralen bygger på att när människor upplever att det finns en allmänna eller politiskt korrekta åsikter att förhålla sig till, blir de mer restriktiva med

vad de uttrycker (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). Med grund i teorin och tidigare forskning, hade vi förväntat oss ett starkare samband mellan variablerna.

6.2.2. Förväntat resultat 1 - Kulturen av politisk korrekthet begränsar diskussioner

Mer än hälften av respondenterna (52 %) upplever att klassrumsklimatet är öppet för diskussioner, trots att 85% av dem har svarat att diskussionerna begränsas kring ett eller flera ämnen. Studenterna upplever att diskussionerna hindras mest kring ämnen som etnicitet och migration. Även ämnen som kön, könsidentitet och politik verkar det vara svårt att föra diskussioner kring. Studenterna beskriver i de öppna svaren att det på Socionomprogrammet endast verkar finnas ett rätt sätt att prata om ämnen som etnicitet och migration. Studenter upplever att det inte finns utrymme för att exempelvis diskutera migrationens påverkan på välfärden eller hur kulturella skillnader skulle kunna vara problematiska. Andra skriver att begränsandet främst handlar om att klasskamraterna säger ifrån om någon skulle uttrycka sig klumpigt om människor med annat ursprung. Oavsett hur diskussionerna begränsas, så har en stor andel av studenterna angett att de hindras av kulturen av politisk korrekthet. Detta kan förstås med hjälp av tystnadsspiral teorin; ju mer kontroversiellt eller känsligt ett ämne är, desto fler normer kommer det finnas kring hur man bör prata om det (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). När forskare prövat teorin om tystnadsspiralen har migration varit ett av ämnena som testpersoner har fått ta ställning till - just för att det är så moraliskt laddat (ibid.). Även i tidigare forskning har ämnena bedömts vara särskilt känsliga (Wilson, 1995:3). Resultatet stämde därför överens med vårt förväntade resultat.

6.3 Upplevelsen av kulturen av politisk korrekthet som ett problem utifrån termin

6.3.1 Hypotes 4

Hypotes 4 bygger på Pooles (1998) teori om att fakulteter stöper studenter efter deras ideologiska linje, vilket gör dem rädda för att säga det som inte följer den - de blir alltså mer "politiskt korrekta". Därför tror vi att ju längre studenterna rört sig i en kultur av politisk korrekthet, desto mindre ser de den som problematisk. I resultatet kan vi se att 43,4 % av studenter från termin 1–2 i hög utsträckning upplever att politisk korrekthet utgör ett problem. För studenterna i termin 3–4 upplever 34,6 % av studenterna samma sak och för studenterna i termin 5–7 upplever hela 53,4 % det. Eftersom vi inte följt samma studenter från termin 1 till termin 7, kan vi inte veta hur studenterna från slutet av utbildningen tidigare har upplevt kulturen. Det vi kan se är att i jämförelse med studenter från de andra terminerna, är det

främst respondenter från slutet av utbildningen som ser kulturen som problematisk - vilket går emot vår hypotes. I de öppna svaren beskriver studenter från alla terminer en frustration över att inte kunna ta upp ämnen eller yttra åsikter som motsäger sig det som är konsensus på programmet. Längden på studietid verkar inte vara så avgörande för hur studenter uppfattar kulturen av politisk korrekthet, som vi från början tänkt.

6.4 Vad bidrar till ett upprätthållande av kulturen av politisk korrekthet?

6.4.1 Hypotes 5

Om studenter upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet, vad anser de då bidrar till att upprätthålla den? Analysen visar att flest (91,8 %) upplever att sociala medier förstärker kulturen, med risk för slumpmässigt samband med 11 %. På andra plats (91,4 %) kom Socialhögskolan och tredje plats (70,6 %) enskilda individer, dessa resultat var även statistiskt signifikanta. Resultatet motsvarar våra förväntningar på så sätt att upprätthållandet av kulturen främst verkar komma från en högre nivå, snarare än från en mikronivå. Det är dock svårt att härleda skapandet och upprätthållandet av en kultur till någon eller något, då kultur är något som återbildas hela tiden genom samspel (Geertz, 1973:89).

I de öppna svaren skildras splittrade åsikter kring vem eller vad som upprätthåller kulturen. Det intressanta är kanske inte vem eller vad som upprätthåller kulturen av politisk korrekthet, utan på vilka sätt upprätthållandet tar sig i uttryck. Flera studenter har beskrivit att vissa politiska åsikter får höras och andra inte, samt att lärarna ofta är med och skapar den kulturen. Flera forskare framhåller hur viktigt det är att läraren hjälper till att skapa ett öppet klassrumsklimat (Boys, Walsh & Khaja, 2018; Ehman, 1980). I Ehmans (1980) studie nämner hon att ett öppet klassrumsklimat definieras av hur väl man diskuterar omstridda frågor - som politik och regeringsstyre - och att läraren redovisar ämnet från olika perspektiv och öppnar upp för diskussion mellan olika ståndpunkter. Flera studenter nämner i de öppna svaren att lärare misslyckats med att redovisa olika sidor av sociala och politiska problem och öppna upp för diskussion vid ämnen som kan vara känsliga.

Dock verkar en del av makten ligga hos studenterna, som enligt de öppna svaren tillrättavisar lärare vars kunskapsförmedling rör sig utanför det politiskt korrekta. Detta fenomen har blivit alltmer vanligt under de senaste åren (Kitrosser, 2017). Kan media vara en bidragande faktor till att studenter känner sig så säkra på att deras åsikt är den rätta, att de även ifrågasätter

lärare när deras undervisning skiljer sig från deras egna idéer? I teorin om tystnadsspiralen sägs media vara en av de huvudkomponenter som bidrar till upprätthållandet av en viss kultur, genom att skapa en bild av vilka tankesätt som är dominanta och vad som inte längre är accepterat att uttrycka (Severin & Tankard, 2014:272f). Studenterna har härlett kulturen av politisk korrekthet till sociala medier i större utsträckning än vad vi förväntat oss.

6.4.2 Förväntat resultat 2 - konsekvenser av politiskt inkorrekta yttranden

Är det de sociala relationerna med klasskamraterna som studenterna är mest oroliga för ska påverkas om de uttrycker sig politiskt inkorrekt? Resultatet visar att det som studenter är mest oroliga för är att bli missförstådda (74 %). I de öppna svaren beskriver studenter hur yttrandet av politiskt inkorrekta åsikter ofta leder till negativa sanktioner- i form av nedlåtande blickar eller lågmälda kommentarer från klasskamraterna. Några studenter skriver att av rädsla för att uttrycka sig fel, väljer de att inte delta alls i klassrumsdiskussioner. Enligt tystnadsspiralen är det rädslan för att bli socialt exkluderad som får människor avstå från att yttra sin verkliga åsikt, när den skiljer sig från den som anses mest accepterad (Matthes, Knoll & von Sikorski, 2018). Att inte bli utstött från flokken kan dock ses som en väldigt grundläggande mänsklig strävan (Noelle-Neumann 1993). Därför var resultat ungefär i linje med våra förväntningar.

7. Diskussion

I den här studien har vi ämnat att undersöka om studenterna upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet - och i så fall, hur den samvarierar med deras upplevelser av klassrumsklimatet. Både i samhällsdebatten och i tidigare forskning är diskussionen kring politisk korrekthet en riktig vattendelare. Därför är det inte konstigt att resultatet är både splittrat och i många fall också motsägelsefullt. Även vid mätningen av klassrumsklimatet upptäckte vi att respondenterna fördelade sig jämnt i två läger; de som upplevde att klimatet var öppet och de som upplevde att klimatet var stängt. Huruvida det finns en samvariation mellan kulturen och klassrumsklimatet kan vi inte fastställa genom denna studien, dels för att sambandet mellan variablerna var mycket svagt eller obefintligt och dels för att vi med vårt urval inte kan generalisera till hela populationen. Dock upplever många studenter att kulturen av politisk korrekthet hindrar diskussionerna av ett flertal ämnen relevanta för socionomutbildningen. Dessutom upplever studenterna att det finns en stark vänsterpolitisk norm som både märks i undervisningen och mellan studenterna. Detta resulterar i att högersympatisörer ofta känner sig ifrågasatta och nedtystade i diskussioner. Längden av

studietid har ingen tydlig samvariation med i vilken utsträckning man anser att kulturen utgör ett problem - däremot har partisympati det. Studien visar även att studenter upplever att sociala medier är en stark, bidragande faktor till att kulturen upprätthålls likaså Socialhögskolan som institution och dess anställda.

Något vi blev påmind om genom hela studien var svårigheten att kvantifiera samhällseliga fenomen, då det är svårt att med mätningar av sociala fenomen återge en objektiv sanning. Resultatet visar att det verkar finnas en konsensus på utbildningen kring vad som är rätt och fel - fastän utbildningen berör samhällseliga, abstrakta och högst subjektiva frågor. Precis som Samhällsvetenskapliga fakulteten har noterat har det skett en förskjutning från vetenskaplig argumentation till politisk propaganda, samt att det finns en växande intolerans mot empiri och teori som utmanar den egna föreställningen. Majoriteten av studenterna i vår studie uppgav att de röstar vänster. Dessutom uppfattade studenterna, oavsett politisk åsikt, utbildningen som vänstervriden. De här faktorerna bör vara en anledning att öppna upp för diskussion, där en mångfald av idéer välkomnas och där komplexiteten belyses. Med tanke på det alltmer polariserade klimatet och förskjutningen till politisk propaganda, blir det tydligt hur viktig lärarens roll är för att bibehålla den vetenskapliga argumentationen.

För vidare forskning hade det varit intressant att, baserat på ett slumpmässigt urval, undersöka om studenter från andra universitetsutbildningar upplever en kultur av politisk korrekthet och på så sätt kartlägga hur utbrett fenomenet är. Det hade även varit intressant att forska mer på vilken inverkan hämmade diskussionsklimat har på studenters läroprocesser. Utöver det hade vi även velat studera om lärare upplever att det finns en kultur av politisk korrekthet och om det samvarierar med deras sätt att undervisa, detta då mycket forskning tyder på att lärare ofta får utstå negativa sanktioner när de uttryckt sig politiskt inkorrekt.

Bilaga 1 - Enkäten

Hej!

Vi som skriver till dig är studenter på termin 6 på Socionomprogrammet i Lund och skriver just nu vårt kandidatarbete om politisk korrekthet och hur det påverkar diskussionsklimatet på Socialhögskolan. Med begreppet *politisk korrekthet* menar vi inte enbart normer kring accepterat språkbruk och begreppsanvändning, utan också normer kring accepterade åsikter.

Studier beskriver hur en kultur av politisk korrekthet har fått fäste på universitetsutbildningar och hur det kan påverka möjligheten att ha öppna diskussioner. Syftet med vår studie är att undersöka om och hur politisk korrekthet påverkar diskussionsklimatet på Socialhögskolan idag. Vi vill fånga socionomstudenters upplevelser och hoppas därför att du som studerar på Socialhögskolan just nu, oavsett termin, skulle vilja delta i studien.

Har ni några frågor om undersökningen kan ni skicka ett mejl till Nathalie Dahlström på nathaliedahlstrom1@gmail.com eller Ida Jarl på id601lja-s@student.lu.se

1. Ålder:

- 18–21
- 22–25
- 26–29
- 30+

2. Vilken termin studerar du just nu?

- 1–2
- 3–4
- 5–7

3. Röstade du i förra riksdagsvalet?

- Ja
- Nej

4. Om du svarade "Ja" på föregående fråga - vad röstade du på?

- Röd/Grönt/Rosa alternativ
- Blått alternativ
- Sverigedemokraterna
- Övrigt
- Blankt
- Vill inte svara

5. Har du upplevt att en student på Socionomprogrammet någon gång uppmanat dig eller någon annan att inte använda ett ord eller begrepp, för att ordet/begreppet ansetts vara kränkande?

Ja

Nej

Tveksam/Vet ej

6. Jag är ofta orolig för att råka uttrycka mig politiskt inkorrekt på Socionomprogrammet på Lunds Universitet.

Instämmer
helt

Instämmer

Varken
eller

Instämmer
inte

Instämmer
inte alls

Tveksam/Vet
ej

7. Om du svarat "Instämmer" eller "Instämmer helt" på föregående fråga, vad är du rädd för att få för konsekvenser om du skulle uttrycka dig politiskt inkorrekt? Kryssa i minst 1 alternativ.

- Att jag ska kränka någon
- Att jag ska bli socialt exkluderad
- Att mina klasskamrater ska börja skvallra om mig
- Att jag ska bli missförstådd
- Att jag kommer uppfattas som osmart
- Att det ska påverka lärarens bedömning av mig
- Att jag ska uppfattas som en dålig socionom
- Annat
- Tveksam/Vet ej

8. I vilken utsträckning upplever du själv att normen att behöva vara politiskt korrekt, utgör ett problem på Socionomprogrammet?

Mycket hög utsträckning	Ganska hög utsträckning	Ganska låg utsträckning	Mycket låg utsträckning	Tveksam/Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐

9. Socionomutbildningen på Lunds Universitet är politiskt färgad.

Instämmer helt	Instämmer	Varken eller	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Tveksam/Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Hoppa vidare till fråga 12 om du svarat "Varken eller", "Instämmer inte" eller "Instämmer inte alls" på föregående fråga. Om du svarat "Instämmer" eller "Instämmer helt" - på vilket sätt är utbildningen politiskt färgad?

Vänstervriden	Högervriden	Både och	Annat
☐	☐	☐	☐

11. Märks den politiska påverkan på...

- Lärare
- Kurslitteratur
- Klasskamrater
- Vilka ord eller begrepp som får användas
- Vilka tankar eller åsikter som får lov att uttryckas
- Föreläsningar
- Annat
- Vet ej

12. På Socionomprogrammet finns det en öppenhet för att studenterna ska få lov att uttrycka olika politiska åsikter.

Instämmer helt	Instämmer	Varken eller	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Tveksam/Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Upplever du att...

	Instämmer helt	Instämmer	Varken eller	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Tveksam/Vet ej
Du som student uppmuntras att bilda din egen åsikt i frågor?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärarna respekterar dina åsikter och uppmuntrar dig att uttrycka dem?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärarna uppmuntrar er studenter att diskutera sociala och politiska frågor där åsikterna skiljer sig åt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärarna presenterar flera sidor av ett problem i undervisningen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Nedan följer en lista av ämnen relevanta för socionomutbildningen. Kryssa för max tre ämnen där du upplevt att kulturen av politisk korrekthet hindrat diskussioner:

☐ Etnicitet
☐ Migration
☐ Missbruk
☐ Sexualitet
☐ Funktionsvariation
☐ Kön/Könsidentitet
☐ Politik
☐ Religion
☐ Annat
☐ Inget av det

15. När jag inte håller med min lärare i politiska eller sociala frågor under lektioner, så vågar jag uttrycka det.

	Instämmer helt	Instämmer	Varken eller	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Tveksam/Vet ej
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Jag känner mig fri att uttrycka mina åsikter i klassen, även när mina åsikter skiljer sig från de dominerande åsikterna.

Instämmer helt	Instämmer	Varken eller	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Tveksam/Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Jag upplever att...

	Instämmer helt	Instämmer	Varken eller	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Tveksam/Vet ej
Socialhögskolan som institution själv skapar kulturen av politisk korrekthet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiska samtal och diskussioner på sociala medier förstärker kulturen av politisk korrekthet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rädslan för att uttrycka sig politiskt inkorrekt kommer av att enskilda individer präglar utbildningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Har du någon egen upplevelse av att politisk korrekthet har tagit sig uttryck på socionomprogrammet?

- Ja
 Nej

Om Ja, hur?

Bilaga 2 - Index

Det kan bli svårt att använda sig av endast en variabel, när man vill mäta ganska abstrakta, sociala fenomen (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2003:473). Därför har vi valt att konstruera två olika index för att mäta en *kultur av politisk korrekthet* och ett *öppet klassrumsklimat*. Index konstrueras utifrån olika variabler, vars värden adderas.

Svarsalternativen till våra olika variabler har alla fått ett värde mellan 0 och 1, vilket tagits fram med hjälp av formeln (värde-minvärde) / (maxvärde-minvärde). Värdena från alla indexvariabler har sedan summerats och tillsammans bildat en totalsumma. Majoriteten av våra variabler har fem värden och de ser följaktligen ut såhär:

$$\text{Värde 1} = (1-1) / (5-1) = 0,00$$

$$\text{Värde 2} = (2-1) / (5-1) = 0,25$$

$$\text{Värde 3} = (3-1) / (5-1) = 0,50$$

$$\text{Värde 4} = (4-1) / (5-1) = 0,75$$

$$\text{Värde 5} = (5-1) / (5-1) = 1,00$$

I de flesta av enkätfrågorna har studenternas attityder rangordnats från en extrempunkt till en annan. I alla frågor förutom i fråga 8, har vi gjort bedömningen att svarsalternativet *Tveksam/Vet ej* inte kan placeras efter rang och har därmed uteslutits vid skapandet av våra index. Det som skiljer fråga 8 från de andra är att det i den frågan inte finns något svarsalternativ som representerar mitten. Därför har svarsalternativet *Tveksam/Vet ej* fått representera mitten - alltså värdet 0,5 - i fråga 8. Vi har även testat indexens reliabilitet med hjälp av Cronbach's Alpha; ett mått på hur nära relaterade en uppsättning entiteter är som grupp. Med andra ord: ett test på hur väl våra indexvariabler hänger samman. För att de olika indexvariablerna ska anses hänga samman, ska värdet helst vara $> 0,7$.

Vårt index för öppet klassrumsklimat fick genom Cronbach's Alpha värdet: 0,828

Vårt index för kultur av politisk korrekthet fick genom Cronbach's Alpha värdet: 0,751

Öppet klassrumsklimat (fråga 13 & 15)

Detta index har skapats utifrån 5 indexvariabler och har således högsta värde 5.

13. Upplever du att...

a. ...du som student uppmuntras att bilda din egen åsikt i frågor?

- 1,00 = Instämmer helt
- 0,75= Instämmer
- 0,50 = Varken eller
- 0,25 = Instämmer inte
- 0,00 = Instämmer inte alls

b. ...lärarna respekterar dina åsikter och uppmuntrar dig att uttrycka dem?

- 1,00 = Instämmer helt
- 0,75= Instämmer
- 0,50 = Varken eller
- 0,25 = Instämmer inte
- 0,00 = Instämmer inte alls

c. ...lärarna uppmuntrar er studenter att diskutera sociala och politiska frågor där åsikterna skiljer sig åt?

- 1,00 = Instämmer helt
- 0,75= Instämmer
- 0,50 = Varken eller
- 0,25 = Instämmer inte
- 0,00 = Instämmer inte alls

d. ...lärarna presenterar flera sidor av ett problem i undervisningen?

- 1,00 = Instämmer helt
- 0,75= Instämmer

0,50 = Varken eller
0,25 = Instämmer inte
0,00 = Instämmer inte alls

15. När jag inte håller med min lärare i politiska eller sociala frågor under lektioner, så vågar jag uttrycka det.

1,00 = Instämmer helt
0,75 = Instämmer
0,50 = Varken eller
0,25 = Instämmer inte
0,00 = Instämmer inte alls

Kultur av politisk korrekthet (Fråga 5, 6, 8, 12 & 16)

Detta index har skapats utifrån 5 indexvariabler och har således högsta värde 5.

5. Har du upplevt att en student på Socionomprogrammet någon gång uppmanat dig eller någon annan att inte använda ett ord eller begrepp, för att ordet/begreppet ansetts vara kränkande?

1,00 = Ja
0,00 = Nej

6. Jag är ofta orolig för att råka uttrycka mig politiskt inkorrekt på Socionomprogrammet på Lunds universitet

1,00 = Instämmer helt
0,75 = Instämmer
0,50 = Varken eller
0,25 = Instämmer inte
0,00 = Instämmer inte alls

8. I vilken utsträckning upplever du själv att normen att behöva vara politisk korrekt, utgör ett problem på Socionomprogrammet?

1,00 = Mycket hög utsträckning

0,75 = Ganska hög utsträckning

0,50 = Tveksam/Vet ej

0,25 = Ganska låg utsträckning

0,00 = Mycket låg utsträckning

12. På Socionomprogrammet finns det en öppenhet för att studenter ska få lov att uttrycka olika politiska åsikter.

1,00 = Instämmer helt

0,75= Instämmer

0,50 = Varken eller

0,25 = Instämmer inte

0,00 = Instämmer inte alls

16. Jag känner mig fri att uttrycka mina åsikter i klassen, även nära mina åsikter skiljer sig från de dominerande åsikterna.

1,00 = Instämmer helt

0,75= Instämmer

0,50 = Varken eller

0,25 = Instämmer inte

0,00 = Instämmer inte alls

Bilaga 3 - Öppna svar

Resultaten av de öppna svaren (86 stycken) redovisas dels genom en uppräknings av hur många svar som klassificerats under vilka koder, men också vilka teman som kunnat urskiljas inom dessa koder. Materialet har analyserats genom en kvalitativ textanalys. Tre svar har delats upp och kodats på två ställen och därmed räknats som sex olika svar. Sju svar har tagits bort då de inte rör ämnet eller inte kunnat kodas.

Trygghet

En majoritet i detta avsnitt (16 svar) har skildrat sina upplevelser av politisk korrekthet neutralt. Respondenter beskriver att politisk korrekthet främst märks på ord och begreppsanvändning, i samtal om normer och i diskussioner. Näst flest svar (11 svar) kodades in i Kod 2 “Politisk korrekthet leder till otrygghet”. Teman som kunnat urskiljas här är att kulturen av politisk korrekthet lett till en rädsla att säga politiskt inkorrekta begrepp eller åsikter så studenter inte sagt något alls under seminarier eller i diskussioner. Flera nämner att uttryckandet av politiskt inkorrekta begrepp eller åsikter lett till sanktioner- som skvaller, suckar eller mummel i klassrummen. Vissa menar också att kulturen av politisk korrekthet lett till att vissa studenter lättvindigt kan tilldela andra negativa egenskaper- som att män är på ett sätt eller att man är rasist för man uttrycker sig politiskt inkorrekt. Kod 1 (5 svar) “Politisk korrekthet leder till trygghet”, har minst svar i detta avsnitt. Hur politisk korrekthet kan leda till trygghet har nämnts i form av att personer som uttryckt åsikter och använt begrepp som ansetts vara kränkande har fått tillsägelser. Politisk korrekthet skildras här som ett verktyg som hjälpt studenter att sätta ord på handlingar eller uttryckssätt som känts kränkande.

Upprätthållandet av kulturen

Fyra studenter upplever att det främst är studenter som upprätthåller kulturen av politisk korrekthet. De som främjar kulturen verkar dessutom vara mindre medvetna om att den finns. Dubbelt så många upplever att det i stället är lärarna som främjar kulturen av politisk korrekthet, detta genom uppmaning om att använda vissa ord eller uttryck. Två av svaren berör att de upplever sig ha fått sämre betyg på en uppgift på grund av att de uttryckt sig politiskt inkorrekt - antingen i form av begreppsanvändning eller åsikter. Fyra av respondenterna uttrycker att lärare tydligt främjat vänsterpolitiska åsikter. En av dessa nämner att hen därför inte vågat uttrycka en politisk åsikt som skiljer sig från detta. I Kod 6 (3 svar), “Socialhögskolan formar kulturen av politisk korrekthet”, uttrycker respondenterna att det

finns en tydlig vänstervridning på utbildningen som studenter uppmanas att följa. Detta har märkts genom kurslitteratur och politisk tillhörighet på de som pluggar och jobbar på skolan. Svaren i Kod 7 (3 svar), "Kulturen av politisk korrekthet kommer från övrigt", kännetecknas av att respondenterna menar att socionomyrket och att hjälpa folk står på en röd grundpelare varför det naturligt sett är "politiskt korrekt" att vara vänstersympatisör när man är socionomstudent.

Öppenhet

Inga svar har kunnat kategoriseras som Kod 8, "Politisk korrekthet leder till en öppenhet för oliktankande". Sedermera har 34 svar kategoriserats som Kod 9 "Politisk korrekthet leder till en ovilja att förstå oliktankande". Flera skildrar att kulturen av politisk korrekthet gör att man missförstår varandra och blir mer offensiv mot andras åsikter. Studenter vittnar om att de blivit dumförklarade, tystade eller ifrågasatta när de tar upp åsikter som skiljer sig från mängden. Detta gäller främst politisk tillhörighet där de som inte röstar som majoriteten tvingas förklara sig i diskussioner. Andra ämnen som studenter upplever påverkas av politisk korrekthet är migration, invandring, genus, sexualitet, etnicitet och funktionsvariation. Upplevelserna rör sig om att de inte vågar diskutera detta - särskilt inte på ett normbrytande sätt.

Lärande

En respondent har uttryckt att diskussioner kring vad som är politiskt korrekta uttryck och varför de används, främjar hans reflektioner kring etik och bemötande. Två respondenter har svarat tvärtom och hävdar att kulturen av politisk korrekthet lett till att man inte vågat säga vad man tycker, vilket lett till innehållslösa diskussioner.

Referenslista

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
- Alivernini, Fabio & Manganelli, Sara (2011). Is there a relationship between openness in classroom discussion and students' knowledge in civic and citizenship education? *3rd World Conference on Educational Sciences*. 15: 3441-3445
- Barmark, Mimmi & Djurfeldt, Göran (2015). *Statistisk verktygslåda 0*. Lund: Studentlitteratur
- Boolsen, Merete W. (2007). *Kvalitativa analyser*. Malmö: Gleerups utbildningar
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Bäck, Mats & Tommy, Möller (2001). *Partier och organisationer*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Cambridge Dictionary (2019). *Politically correct*. Cambridge University Press.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/politically-correct> [2019-04-18]
- Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola (2003). *Statistisk verktygslåda: Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Stockholm: Studentlitteratur
- Djurfeldt, Göran & Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola. (2018). *Statistisk verktygslåda 1 - Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Edling, Christoffer, & Hedström, Peter (2003). *Kvantitativa metoder: Grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur
- Ehman, Lee H. (1980). Change in High School Students' Political Attitudes as a Function of Social Studies Classroom Climate. *American Educational Research Journal*. Vol: 17. Issue 2, p253-265.
- Enkätfabriken, u.å. *Svarsfrekvens i undersökningar*.
- Festinger, Leon (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford: Stanford University Press.

- Geertz, Clifford (1973). *The interpretation of cultures: selected essays*. New York: Basic Books
- Hayes, Andrew F., Matthes, Jörg & Eveland, William P. (2013). Stimulating the Quasi-statistical Organ: Fear of the Social Isolation Motivates the Quest for Knowledge of the Opinion Climate. *Communication Research*, 40(4), pp. 439–462.
- Homana, Gary, Barber, Caroline & Torney-Purta, Judith (2005). *School citizenship education climate assessment*. Denver, CO: National Centre for Learning and Citizenship, Education Commission of the States.
- Le Bon, Gustave. (1912). *Massans psykologi*. Stockholm: Bonnier
- Matthes, Jörg, Knoll, Johannes & von Sikorski, Christian (2018). The “spiral of silence” revisited: A Meta-analysis on the relationship between perception of opinion support and political opinion expression. *Communication research*, 45(1) pp. 3-33
- Noelle-Neumann, Elisabeth (1993). *The Spiral of Silence: Public Opinion - Our Social Skin*. Chicago: University of Chicago Press.
- Oliver, Carolyn., Jones, Elizabeth., Rayner, Allyson., Penner, Jay & Jamieson, Ally (2017). Teaching social work students to speak up. *Social Work Education*, 36(6), pp. 702-714
- Persson, Andreas. (red) Svartalativ. I: Persson, Andreas, Fjelkegård, Lina, Hartwig Pia & Sundström, Anna. (red.) (2016). *Frågor och svar- om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar*. SCB: Statistics Sweden Stockholm
- Poole, Dennis L. (1998). Politically correct or culturally competent? *Health & Social Work*, 23(3), pp. 163-166
- Poyraz, Susan. (2006). The Charge of Thought Policing in Universities. *Canadian Journal of Higher Education*, Vol. 36(1), pp. 65-78.
- Preiss, Raymond W., Gayle, Barbara M., Burell, Nancy, Allen, Mike & Bryant, Jennings (2006). *Mass media effects research: advances through meta-analysis*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates

- Robbins, Susan P. (2016). From the editor - sticks and stones: trigger warnings, microaggressions, and political correctness?. *Journal of Social Work Education*. 52(1), pp. 1–5.
- Samhällsvetenskapliga fakulteten. (2019). STYR 2018/1675, 22 november 2018 - om verksamhetsplan och resursfördelning.
- Schulz, W. (2004). Scaling procedures for Likert-type items on students' concepts, attitudes and actions. I: W. Schulz & H. Sibberns (Eds.), *IEA Civic Education Study technical report* (pp. 93– 126). Amsterdam: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Schulz, Wolfram, Ainley, John, Fraillon, Julian, Kerr, David & Losito Bruno (2010). *ICCS 2009 International Report: Civic knowledge, attitudes, and engagement among lower secondary school students in 38 countries*. Amsterdam: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Severin, Werner J. & Tankard, James W. (2014). *Communication Theories: Origins, Methods and Uses in the Mass Media*. Harlow: Pearson Education Limited
- Sida, 20 februari 2018. *Demokrati, mänskliga rättigheter och yttrandefrihet*. Sida. <https://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/vara-verksamhetsomraden/demokrati-manskliga-rattigheter-och-yttrandefrihet/> Hämtad: 2019-05-03
- Sotirova, Adriana (2018). The Fear to Talk. *Foreign Language Teaching*. Vol. 45 Issue 2, pp. 187-193.
- Van Houtte, Mieke (2005). Climate or culture? A plea for conceptual clarity in school effectiveness research. *School Effectiveness and School Improvement*, 16(1), pp. 71–89.
- Vetenskapsrådet (u.å.) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Wahlgren, Lars (2008). *SPSS steg för steg*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur/Appia
- Yun, Woong G. & Park, Sung-Yeon (2011). Selective posting: Willingness to post a message online. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 16, 201–227.